

විද්‍යුත් මඟ

පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන හිමි

ISBN 978-1-5375-8317-4

ප්‍රකාශනය

ධම්මහදය ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශන කමිටුව

<http://sudassana.org/dpk>

2016

ධර්ම දනයකි - නොමිලයේ බෙදාහැරීම පිණිසයි

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2016 සැප්තැම්බර්

මෙම පොතෙහි අන්තර්ජාල සංස්කරණය හා මෙම දේශනා මාලාවේ පටිගත කරන ලද දේශනා ශ්‍රවණය සඳහා පිවිසෙන්න

<http://sudassana.org/>

පිටපත් ලබා ගැනීමට

කොළඹ - 0112-752352 හෝ path.nirvana@gmail.com

නුවර - දයානන්ද මහතා - 0777-665198

මාතර - මුනිදස මහතා - 0714-438747

පොතේ මුද්‍රණ වියදම: රු. 25

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි.

ධම්මහදය ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශන කමිටුව

නැවත මුද්‍රණය සඳහා ප්‍රකාශකගෙන් අවසර ලබාගත යුතුය.

වැඩි විස්තර සඳහා <http://sudassana.org/dpk>

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්. නුගේගොඩ.

දුරකථන 011 4 870 333

සූරිවිකාව

තථාගත ශ්‍රී මුඛ දේශනාව වනාහි අතිශය ප්‍රඥ ගෝචර වූවකි. ප්‍රඥ සම්පත්තියෙන් යුක්ත වූවකුම තම ප්‍රඥව මෙහෙයවමින් ශාසනික අභිවෘද්ධිය උදෙසා ගනී. ප්‍රඥව නම් භාත්පස මැනවින් දන්නා දක්නා බවයි. එසේ නම් කුමක් දත යුත්තේ ද? යන කරුණ පැන නගී.

තථාගතයන් වහන්සේ සබ්බාසව සූත්‍ර¹ දේශනාවේ දී “මහණෙනි, දන්නානුට, දක්නානුට මම ආශ්‍රව ක්ෂය වීම වදාරමි. නොදන්නානුට, නොදක්නානුට නොවේ” යනුවෙන් දේශනා කළ සේක. තවද එහි මතුවට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ “මහණෙනි, කුමක් දන්නානුට, දක්නානුට ආශ්‍රව ක්ෂය වීම වදාරන්නහු ද?” යනුවෙන් විචාරා භාග්‍යවතුන් වහන්සේම නැවත “මහණෙනි, යෝනියෝ මනසිකාරයත්, අයෝනියෝ මනසිකාරයත් දන්නානුට, දක්නානුට මම ආශ්‍රව ක්ෂය වීම පනවමි” යන්න දේශනා කළ සේක.

එමගින් යෝනියෝ මනසිකාරය වනාහි ලොච්ඡුරු මඟ ඉපදවීමේ මූලික පදනම බව පෙනීයයි. යෝනියෝ මනසිකාරය යන්නෙහි සාමාන්‍ය අර්ථ විග්‍රහය නම් නුවණින් මෙනෙහි කිරීමයි. මෙහි දී යෝනියෝ මනසිකාරය යනු කුමක් ද? එහි භාවිතය කෙසේ ද? යන්න පිළිබඳ අවබෝධයේ අවශ්‍යතාවය පැන නගී. පරියප්ති ශාසනය උගෙනීමේ ප්‍රමුඛතාවය මතුවන්නේ මෙහි දී ය. පරියප්ති ශාසනය යම්තාක් නොදනී ද ඒ තාක් ප්‍රතිපත්ති ශාසනයේ පූර්ණතාවයක් නොයෙදේ. ප්‍රතිපත්ති ශාසනයේ ඌණතාවය යම්සේද එසේම ප්‍රතිචේධ ශාසනයේ පූර්ණතාවයකට නොපැමිණේ. එනම් මේ ශාසනයෙහි අධිගම මාගීඵල සාක්ෂාත් කරගැනීමට නම් පරියප්ති ශාසනයේ ප්‍රමුඛ අවශ්‍යතාවය මතුවේ.

මේ අනුව බලන කල්හි මෙකල ප්‍රධානතම ශාසනික අවශ්‍යතාවය වනුයේ පරියප්ති ශාසනය හෙවත් පෙළදහමෙහි යථාරූපක අර්ථයන් ගවේෂණයට ලක් කිරීමයි.

වර්තමානයේ දී මෙම ශාසනික අවශ්‍යතාවය පූර්ණය කිරීමේ දී අතිපූජනීය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්ද්‍රයාණන් වහන්සේගේ ශාසනහිතෙහි කායඝීහාරය ඉතා අනුපමය වූවකි. උත්වහන්සේගේ මූලික අභිප්‍රායක් වනුයේ ද වල් බිහිවී ඇති පරියප්ති ශාසනය නැවත නගාසිටුවීමයි. එමගින් ප්‍රතිපත්ති ශාසනයත්, ප්‍රතිචේධ ශාසනයත් පුබුදුවාලිය හැක. තමන්වහන්සේ සාංසාරිකව හුරුපුරුදු කලා වූ ධර්ම ඥානය ද උපයෝගී

¹ pitaka.lk/18102

කරගනිමින් විනාශ මුඛයට යමින් තිබෙන පරියජිත ශාසනය නැවත නගාසිටුවීම සඳහා දරන්නා වූ සමාගම වායාමය අති ප්‍රශංසනීය වේ.

“විදසුන් මග” නමින් එළිදැක්වෙන මෙම ධර්ම පුස්තකය ද උන්වහන්සේගේ අරුත්බර සදහම් දේශනා අතුරින් තෝරාගත් දේශනා ද්විත්වයක සම්පිණ්ඩනයකි. මෙම දේශනා ද්විත්වය හික්ෂුන් වහන්සේලා උදෙසා සිදුකරනු ලැබුවක් වුවද සද්ධර්මලාභාපේක්ෂාවෙන් යුතු ගිහි පැවිදි කා හටත් එය අමෘත පානයක් බඳුය.

මෙහි දී ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් ප්‍රධාන වශයෙන් විදසුන් නුවණ උපදවා ගැනීමට අවශ්‍ය මූලික සාධක ගෙනහැර දක්වයි. තවද පරියජිත ශාසනයත්, එහි අවශ්‍යතාවයත්, එහි අවභාවිතයත්, ඒ තුළින් උත්පන්න වී ඇති ශාසනික බේදවාචකයක් මොනවට පැහැදිලි කොට දක්වයි. එ මෙන්ම යෝනිසෝ මනසිකාරය පිළිබඳවත්, විදර්ශනා ප්‍රඥාව පිළිබඳවත් විස්තර කථනයක් සිදුකරමින් ධර්මයේ සාන්දෘෂ්ටිකභාවය අපූර්ව ලෙසින් මතුකර දක්වයි.

එහෙයින් මෙම ග්‍රන්ථය ඉතා සුපරික්ෂාකාරීව පරිශීලනය කිරීමෙන් ඔබට ලබාගත හැකි සද්ධර්ම ලාභය අනුපමේය වේ. ඇතැම් විට කථන ස්වරූපයෙන් සිදුකල මෙම දේශනා ද්විත්වය ලිඛිත මාධ්‍යට සැකසීමේ දී අරුත් වටහා ගැනීමේ සඳෙස් බවක් ඇතිවිය හැක. නමුදු සද්ධර්මය කෙරෙහි ගෞරවාදරයෙන් යුක්තව එම සඳෙස් තැන් මගහරවා ගනිමින් මෙහි අඩංගු ධර්මාර්ථයන් එලෙසින්ම සම්පාදනය කර ගැනීමට පින්වත් ඔබ සැම දෙනාම උත්සුක විය යුතුයි.

තවද මෙලෙස අප හැම දෙනාටම ලොච්තුරු සදහම් සුවය උද්‍යෝගීව උත්සුක වෙමින් අනුපමේය ශාසනික ප්‍රතිශෝධනයක් සඳහා වෙර දරන අපගේ පූජනීය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්ද්‍රයාණන් වහන්සේට නිදුක්, නිරෝගි සුව, දිසාසිරි සම්පත්තිය ලැබේවායි ප්‍රාර්ථනා කර සිටිමු. එසේම මේ ජීවිත යාත්‍රාව තුළ දීම උතුම් වූ ලොච්තුරු සුවය උද්‍යෝගීව ගනිත්වායි ප්‍රාර්ථනා කර සිටිමු.

මෙයට,
ශාසනස්ථිකාමී,
ධම්මහදය සේනාසනාධිකාරී,

පූජ්‍ය දික්කුඹුරේ නිරෝධ හිමි.

පුරාතන මොදනාව

.....

.....

.....

පොතේ පූර්විකාව සැකසූ පූජ්‍ය දික්කුඹුරේ නිරෝධ හිමියන්ට ද, පළමුවැනි දේශනය පිටපත් කළ පූජ්‍ය බුල්නැවේ තිස්ස හිමියන්ට ද, එය සෝදුපත් බැලූ පූජ්‍ය මාන්කඩවල සමාහිත හිමියන්ට ද, පිටකවරය සැකසූ තනූප් සොයුරාට ද, දේශනා යතුරුලියනය කිරීමෙන් සහ සෝදුපත් බැලීමෙන් සහාය දැක්වූ දිල්ලැක්ෂි චිරරත්න, ලක්ෂී කුරුප්පු, සමිරු ගයාන්, නිමන්ත නිරෝධ, ගුණදස ලියනගේ, පියසිලි කටුගම්පොල යන පින්වතුන් ඇතුළු සියලු දෙනාට ද, එය මුද්‍රණය හා බෙද හැරීමට උදව් කළ සියලු දෙනාට ද, මෙහි මුද්‍රණ බරපැන දරමින් එය නොමිලයේ ම ඔබ අතට පත් කළ පින්වතුන්ට ද, මෙය කියවන ඔබ අප සියලු දෙනාට ද, වහ වහා විදසුන් නුවණ ඇති කර ගැනීමට මෙම ධර්ම දූතය කුසලය උපනිශ්‍රය වේවා.

දේශනා විලාසයේ එන හඬ හැසිරුම් කියවීමේ දී හමු නොවන බැවින් ඇති විය හැකි ගැටළු සහගත ස්ථාන අප විසින් අර්ථය නො වෙනස් වන සේ සංශෝධනය කිරීමට උත්සාහ ගෙන ඇත. සිදුවී ඇති යම්කිසි ප්‍රමාද දෝෂයක් ඇතොත් පටිගත කරන ලද දේශනාව සමග සසඳ කාරුණිකව අප වෙත දන්වන මෙන් ඉල්ලා සිටිමු.

වචනයේ පරිසමාප්ත අර්ථයෙන් ම උතුම් රත්නයක් බඳු මෙම පුස්තකය ඉතා ඕනෑු කමින් හා අවධානයෙන් යුතුව කිහිප වරක් හෝ කියවා අවබෝධ කර ගන්නා ලෙසත්, එයින් නො නැවතී එය ප්‍රායෝගිකව අත්හද බලා ධර්මයේ සන්දිට්ඨික ගුණය තමා තුළින් ම අත්දකින ලෙසත් අවසන් වශයෙන් ඉල්ලා සිටිමු.

ධම්මහදය ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශන කමිටුව

“යං ජීවිතං න තපති, මරණන්තෙ න සොචති;
ස වෙ දිට්ඨපඤ්ඤාං, සොකමජ්ඣෙය්‍යං න සොචති.

“උච්ඡින්නභවතණ්හස්ස, සන්නචිත්තස්ස භික්ඛුනො;
වික්ඛිණො ජාතිසංසාරො, නත්ථි තස්ස පුනඛ්භවො”ති

උපසෙත පසංසා සූත්‍රය ²

“යම් ජීවිතයක් කෙළෙසුන්ගෙන් නොතැවෙයි ද, ඔව්හු
මරණයට ශෝක නොකෙරෙති. ඒකාන්තයෙන් දක්නා
ලද, සත්‍ය පද ඇති පණ්ඩිත තෙමේ ශෝක කරණ අය
මැද ශෝක නොකරයි.

භවතෘෂ්ණාව සිදින ලද සන්සුන් සිත් ඇති මහණහට
ඉපදීමේ නැමැති සංසාරය ක්‍ෂය විය. ඔහුට නැවත
උත්පත්තියක් නැත.”

පළමුවැනි දේශනය¹

නමොනස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

මම අද භාවනා කරන හැටි (විදර්ශනා කරන හැටි) පොඩ්ඩක් කියලා දෙන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. නමුත් ඒ ටික කතා කරන්න ඉස්සර වෙලා මේ ධර්මය තේරුම් ගන්න ඕන. මේ ශාසනය පරියප්ති, ප්‍රතිපත්ති, ප්‍රතිවේධ කියලා ආකාර තුනකට බෙදනවා. සූත්‍ර, විනය, අභිධර්මය කියන ත්‍රිපිටකයට, නැත්නම් පෙළ දහමට තමයි පරියප්තිය කියලා කියන්නේ. පරියප්තියට අනුව තමයි හැම වෙලාවෙම ප්‍රතිපත්තිය යෙදෙන්නේ. ප්‍රතිපත්තියට අනුකූලව තමයි නිතරම ප්‍රතිවේධය නැත්නම් එලය තියෙන්නේ.

එතකොට පරියප්තිය වැරදුණොත් වරදින්නේ ප්‍රතිපත්තිය. ප්‍රතිපත්තිය වැරදුණොත් වරදින්නේ ප්‍රතිවේධය නැත්නම් ප්‍රතිඑලය. ඒ නිසා මේ පරියප්ති ධර්මයේ අර්ථය තේරුම් ගැනීම හරිම වටිනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා “අත්ථ මඤ්ඤය, ධම්ම මඤ්ඤය, ධම්මානු ධම්ම පටිපන්නෝ හොති”² කියලා. ධර්මයත්, ධර්මයේ අර්ථයත් දැනගෙන ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තියේ හැසිරිය යුතුයි. එතකොට ඒ පරියප්තිය හරියටම තේරුම් ගත්තොත්, ඒ පරියප්තිය තුළින් ඉගෙන ගත්ත ධර්ම අර්ථය තමයි, ප්‍රතිපත්තිය සඳහා එහෙම නැති නම් ජීවිතයේ පුරුදු පුහුණු කිරීම සඳහා ලැබෙන්නේ. වෙන කිසිම දෙයක් නොවෙයි. මොනව මොනවා හරි කෙනා කෙනාගේ භාවනා ක්‍රම මොකුත් අදාළ වෙන්නෙ නෑ. භවනා කරන හැටි තමයි පෙළ දහමේ අන්තර්ගත වෙලා තියෙන්නේ. එහෙමත් නැතිනම් නිවන් දකින හැටි.

එතකොට අපි මේ විදියට ගත්තොත්; බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා “මහණෙනි, නුඹලාට නව කර්ම, පුරාණ කර්ම

¹ 2016-08-08 දින නාලල, ධම්මභද්‍රය සේනාසනවාසී හික්සුන් වහන්සේලා උදෙසා කරන ලද ධර්ම දේශනය.

² අලමත්තනො සූත්‍රය - pitaka.lk/33162

දේශනා කරමි” කියලා. ඊට පස්සෙ පුරාණ කර්ම විස්තර කරන කොට, “ඇස පුරාණ කර්මයයි, කන පුරාණ කර්මයයි. නාසය, දිව, ශරීරය, මනස” කියන මෙන් මේ ටික පෙන්වනවා³. ඇස ඇති කල්හි රූපත්, ඊට අනුගතව සිත් උපදිනවා කියන ධර්මතා ටිකත් එක ගොඩටම වැටෙනවා. ඒ කියන්නේ පුරාණ කර්මයි කියන ගොඩටම වැටෙනවා. තව පැත්තකින් ගත්තම වක්ඛු, සෝත, ඝාන, ජීව්හා, කාය, මන කියන ස්පර්ශ ආයතන හයට ‘පුරාණ කර්ම’ කියලා කියනවා.

තව කර්ම කියන්නේ මොනවද? වර්තමානයේ දී යම්තාක් සිතීම, කීම, කිරීම කරයි ද මේ සියල්ල නව කර්ම. හැම වෙලාවෙම මේ පුරාණ කර්ම ටික නැත්නම් විපාක ටික එක අන්තයක් වෙනවා. අපි අතීත අන්තය, අනාගත අන්තය කියලා, නැත්නම් ස්පර්ශ අන්තය, ස්පර්ශ සමුදය අන්තය කියලා, නැත්නම් සක්කාය අන්තය, සක්කාය සමුදය අන්තය කියලා ගන්න අවස්ථා වල දී නිතරම මේ අතීත අන්තය, ස්පර්ශ අන්තය, සක්කාය අන්තය කියන මේ ටික පුරාණ කර්මයෙන් හටගත්ත එක අන්තයක්.

ඒ වගේම අනාගත අන්තය, ස්පර්ශ සමුදය අන්තය, සක්කාය සමුදය අන්තය කියන මේ ඔක්කොම නව කර්ම. මෙතන දී අපි එක දෙයක් තේරුම් ගත යුතුයි. ලෝකයා දකින්නේ “මේ ස්පර්ශ ආයතන හය පුද්ගලයා” කියලා, “මේ ස්පර්ශ ආයතන හය කෙනා” කියලා. ඒ වගේම විමුක්ති මනස ගැනත්, රහතන් වහන්සේ ගැනත් ලෝකයා හිතන්නේ “ස්පර්ශ ආයතන හය කියන්නේ රහතන් වහන්සේගෙ ඇඟ” කියලා, ජීවිතය කියලා. ඒ වගේම රාග, ද්වේශ, මෝහ දුරු කරපු සිත රහතන් වහන්සේගේ සිත හැටියට දකිනවා. රහතන් වහන්සේ රාග, ද්වේශ, මෝහ නැති කරලා ස්පර්ශ ආයතන හය තුළ ජීවත් වෙනවා කියන තැනක තමයි ලෝකයාගේ අදහස් ටික තියෙන්නේ. නමුත් ඕතනින් තමයි දර්ශනය සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් විය යුත්තේ.

මේ ස්පර්ශ ආයතන හය සැප, දුක්, උපේක්ෂා කියලා බෙදා දක්වන්න පුළුවන්. ලෝකයා කියන්නේ “රහතන් වහන්සේ සැපේ

³ කම්ම සූත්‍රය - pitaka.lk/2410148

සැපවත් නොවී, දුක් දුක් නොවී, උපේක්ෂාවේ නොධවටි වාසය කරනවා” කියලා.

ඇත්තෙන්ම ස්පර්ශ ආයතන හය කියන්නේ රහතන් වහන්සේ නොවෙයි, රහතන් වහන්සේගේ ජීවිතය නොවෙයි කියන දේ අපි තේරුම් ගත යුතුයි. ඇත්ත ඇති හැටිය දැකලා ස්පර්ශ ආයතන හයේ නොඇලී, නොබැඳී පවතින විමුක්ති මනසටයි රහතන් වහන්සේ කියලා නිර්වචනය කරන්නේ. නමුත් දැන් ලෝකයා දකින්නේ “රහතන් වහන්සේ කෙලෙස් නැති මනසකින් ස්පර්ශ ආයතන හය තුළ ජීවත් වෙනවා” කියලා. ඒක අනෙක් පැත්තයි ඇත්තටම වෙන්න ඕන. එහෙම නම් ඇත්තම කාරණාව තමයි රහතන් වහන්සේ ස්පර්ශ ආයතන හයට නොඇලීවිච මනසකින් කෙලෙස් නැතිව වාසය කරනවා. ඕක තමයි තේරුම් ගත යුතු කාරණාව. ඒ කියන්නේ ස්පර්ශ ආයතන හය කියන්නේ පුරාණ කර්මයෙන් හට ගත්ත විපාකය. ඒ විපාකය කෙනෙක්ගෙ නොවෙයි. විපාකය හේතු ප්‍රත්‍යයයි. මේ ඔක්කොම කර්මයට විපාකයක්. ඒක මගෙවත් තව කෙනෙක්ගෙවත් නොවෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා “නායං භික්ඛවෙ කායං තුම්භාකං නාපි අඤ්ඤාසං. පුරාණමිදං භික්ඛවෙ කම්මං”, “මහණෙනි, මේ කය නුඹලගෙ නොවෙයි. තව කෙනෙකුගෙන් නොවෙයි. පුරාණ කර්ම ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගත්ත, චේතනාවෙන් පිළියෙල වූ, වේදනාවට වස්තුවක් කොට දකින්න”⁴ කියලා.

එහෙම නම් මේ ස්පර්ශ ආයතන හය, එහෙම නැත්නම් තව විදියකට ගත්තොත් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්භ, ධම්ම කියන බාහිර ආයතන ටික හේතු ප්‍රත්‍යයයි. එතකොට ඒ ටිකේ ඇත්ත ඇති හැටිය නොදන්නකම නිසා මේ ස්පර්ශ ආයතන හයට අනුගතව මනෝ විඤ්ඤාණය උපදිනවා. මනෝ විඤ්ඤාණය ස්පර්ශ ආයතන හයට අනුගතව උපදින තාක් උපාදන සහිතයි කියලා කියනවා. දැන් මම මොනව හරි දෙයක් හිතනව නම්, කියනව නම්, කරනව නම්, මම ඒ හිතන, කියන, කරන දේ රූපයකට අයිතියි

⁴ නතුම්භාක සූත්‍රය - pitaka.lk/221046

කියන මට්ටමක ඉන්න තාක් මම මේ රූපය උපාදාන කරගෙන, ඇස උපාදාන කරගෙන, චක්ඛු විඤ්ඤාණය උපාදාන කරගෙන ඉන්නේ. ඒ තාක් මේ ආයතනය ප්‍රත්‍යය නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වුණාට ඇති බවට මගේ මනස තුළ එල්බ සිටිනවා. දෑකපු දේ තියෙනවා කියන මට්ටමක ඉන්නේ. මොකද, ඒක පරිහරණය කරන වෙලාවේ දී මම ඒ ආයතනයට නැඹුරු වෙලා පරිහරණය කරන නිසා.

හැම වෙලාවෙම රූපය නොඉක්මවා පවතින, ශබ්දය නොඉක්මවා පවතින, ගන්ධය නොඉක්මවා පවතින, රසය නොඉක්මවා පවතින, ථොට්ඨබ්භය නොඉක්මවා පවතින, ධම්මාරම්මණ නොඉක්මවා පවතින මනස මෝහ සහගතයි. ඇසෙන් රූපයක් බලනකොට රූපය ඉක්මවා පවතින මනසක් එයාට නැත්නම්, රූපය තුළ සිතීම, කීම, කිරීම කරනවා නම් කුමන මට්ටමේ නුවණක් යෙදුනත් එයා අවිද්‍යාව ඇතුළේ ඉන්නේ. ශබ්දය ඇහෙනකොට ශබ්දයට අනුගතව තමන්ගේ සිත පවතී නම් මෝහ සහගතයි. ඒ වගේම සිතින් යම් දෙයක් හිතන වෙලාවේ දී බාහිර ධම්මායතනය අනුව අපේ හිත ගිහිල්ල නම් එතන මෝහ සහගතයි. ඒ කියන්නේ ධම්මායතනය අනුව අපේ හිත යොමු වුණොත් බාහිර කෙනෙක් ගැන හිතනවා, බාහිර දෙයක් ගැන හිතනවා කියලයි අපිට තේරෙන්නේ. ඒකෙන් දැන ගන්න අපේ සිත ධම්මායතනය අනුව ගිහිල්ල කියන එක.

අපි දැන් ගෙදර සිහි කළොත්, මට ඒ උපදින සිත ධම්මාරම්මණය අනුව ගියා නම් මට තේරෙන්නේ බාහිර තියෙන ගෙදර ගැන මම හිතනවා කියලා. ඒ තාක් මම මෝඩයි. මෙතන දී බුදුරජාණන් වහන්සේ මුලින්ම ස්පර්ශ ආයතන හයේ යථාභූත ස්වභාවය උගන්වනවා. ඒ නිසායි පරියප්තිය හරියට ඉගෙන ගන්න ඕන කියන්නේ. ස්පර්ශ ආයතන හයේ අනාත්ම ස්වභාවය, ඇස කියන එක මහාභූතයන් නිසා පවතින උපාදාය රූපයක් බව, ඇසට පෙනෙන රූපය වර්ණ සටහනක්, විත්‍ර මාත්‍රයක්, මහාභූත නිසා පවතින උපාදාය රූපයක් බව අපි තේරුම් ගත යුතුයි.

ඒ වගේම කන, කනට ගැටෙන ශබ්ද කියන මේ ආයතන ටික ඔක්කොම තේරුම් ගන්නට ඕන. අපිට ඇසට යමක් පෙනෙන කොට පෙනෙන දේ අරඹයා අපි හිතන මුල්ම අවස්ථාව කර්ම වෙන්නේ නෑ. ඒ මනෝසංස්කෘතිය ආහාරය විපාක ගොඩට වැටෙනවා. දැන් ඔය සම්ප්‍රේෂණය, සංකීර්ණ කියන සිත් ටික විපාක මනෝ විඤ්ඤාණය. ඒකයි දැන් ඔය පෙන්නපු ස්පර්ශ ආයතන හය කිව්වාම මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් විපාක ගොඩට අයිති මට්ටමක් තියෙනවා.

ඒ නිසායි හිතන්න පුළුවන් කම තියෙන්නේ. හිතපු පමණකින් කර්ම රැස්වෙන්නේ නෑ. නමුත් හිතන දේ බාහිර අරමුණු වලට අයිති කියලා හැගෙන කමයි, බාහිර ආයතන වලට අයිති කියන නොදන්නාකමයි තමයි හිතන දේ අරඹයා කර්ම රැස් වෙන්න හේතුව. හිතනවා කියන සිද්ධිය කර්ම ක්ෂය කිරීම පැත්තට උදව් කර ගන්නත් පුළුවන්. මෙතන දී මුලින්ම ස්පර්ශ ආයතන හයේ යථාභූත ස්වභාවය ඉගෙන ගන්න ඕන. ඒකට තමයි ‘ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, ඉන්ද්‍රිය, පටිච්චසමුප්පාදය’ කියන ධර්මතා ටික ඉගෙන ගන්නේ. එහෙනම් ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, ඉන්ද්‍රිය, පටිච්චසමුප්පාදය ආදී කොට ඇති ධර්මතා ටික අපිට පරිසරිතය හැටියට ඉගෙන ගන්න වෙනවා. ඒ වගේම සතර සතිපට්ඨානය වඩන කොටත් මේ ආයතනයන්ගේ තියෙන අනාත්ම ස්වභාවය තමයි මුලින්ම අපිට උගන්වන්නේ.

ඒ ස්කන්ධයන්ගේ අනාත්ම ස්වභාවය හොඳට ඉගෙන ගත්තට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා “ස්පර්ශ ආයතනයන්ගේ යථාර්ථ ස්වභාවය අනාත්මයි. ඒ අනාත්ම ස්වභාවය නොදන්නාකම නිසා ඒ අනාත්ම වූ රූප, ශබ්ද නිමිති අපි මනෝමයෙන්ම අරගෙන සත්ත්ව, පුද්ගල හැඟීමක් ඇති කර ගන්නවා” කියලා. මෙන්න මේක තමයි වර්තමාන (නව) කර්ම. ඇස් ඉදිරිපිටට එන රූපය සම්පූර්ණයෙන්ම වර්ණ සංවහනක්. අනාත්මයි.

මේ රූපය සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියලා අපිට පෙනුනට ඒ රූපයට නොවෙයි අපි හිතන්න. ක්ෂණිකව මේ

විදියට නිමිත්තක් සිතින් උපද්දවාගෙන ඒ හිතේ තියෙන නිමිත්තටයි අපි හැම වෙලාවෙම සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියලා හිතන්නෙ. ඇස, රූප, චක්ඛු විඤ්ඤාණය නිරුද්ධ වෙලා ගියත් අර නිමිත්ත නිරුද්ධ වෙන්නෙ නෑ. ඒ නිසායි වර්තමාන සිතීම, කීම, කිරීම තියෙනවා නම් මේවා ‘නව කර්ම’ කියලා පෙන්නුවේ. හැම වෙලාවෙම හිතීම, කීම, කිරීම පැත්තෙයි සත්ත්වයෝ, පුද්ගලයෝ ඉන්නේ. මනස පිළිබඳ ධම්මාරම්මණයත් එක්කයි සත්ත්වයෝ, පුද්ගලයෝ, ආත්මීය දේවල්, නිත්‍ය, සුඛ, සුඛ, ආත්ම කියන හැම දෙයක්ම තියෙන්නේ. මේ සත්ත්ව, පුද්ගල, ආත්මීය වූ දේවල්, නිත්‍ය, සුඛ, සුඛ, ආත්ම වූ දේවල් ස්පර්ශ ආයතන හයේ තියෙනවා කියන මෝඛකම හින්දයි අපිට නව කර්ම ක්ෂය කරගන්න බැරි. දැන් කෙටියෙන් අපට කරන්න තියෙන්නෙ ස්පර්ශ ආයතන හය හොඳට නුවණින් විමසමින් “මේ සත්ත්ව, පුද්ගල, ආත්මීය ස්වභාවය මනස පිළිබඳ වූවක් මිසක් මේ ආයතන වලට අයිති වූවක් නොවෙයි” කියන කාරණාව ඔප්පු කරලා දෙන්නයි තියෙන්නේ. දුක පිරිසිඳ දකින්න දකින්න ආත්ම සංඥාව දුරු වෙන්නෙ ඒ නිසායි.

මෙතන දී මුලින්ම අපිට හිතට හිතෙන හැම වාරයක් පාසාම මනායතනය විරාග ස්වභාවයට පත්කර ගන්න වෙනවා. එහෙම නැතිව පඤ්චායතනය අපිට අනුවෙන්නෙම නෑ. ඒ නිසා මුලින්ම මනසින් සිහි කරලා ස්පර්ශ ආයතන හයේ සත්ත්වයෝ, පුද්ගලයෝ ඉන්නවා කියන මෝඛකම අයින් කරගන්න ඕන. ඒක හොඳට පුරුදු වුණ දවසට තමයි ආයතන පරිහරණය කරන වෙලාවටත් “තමන්ම සිහිකරලා හිතනවා, කියනවා, කරනවා මිසක් බාහිර තියෙන්නේ අනාත්ම ස්වභාවයක්” කියන දේ තේරෙන්නෙ. “බාහිර පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා නොවෙයි” කියන ටික තේරෙන්නෙ.

පැත්තකට වෙලා ඉඳගෙන අම්මලා ගැන, දරුවෝ ගැන, ගෙවල් දෙරවල් ගැන, එකට ඉන්න සබ්බන්තවාරීන් වහන්සේලා ගැන හිතන්න පුළුවන් කම මනසෙ තිබුණොත්; ආයතන වලට අරමුණු හම්බවෙන වෙලාවෙ දී ඒ ගතියම නැගිටිනවා මිසක් ඒ වෙලාවට “රූපය අනාත්මයි, ආත්ම සංඥාව උපන්නෙ තමා තුළ” කියලා හිතන්නවත්, දකින්නවත් අපිට පුළුවන් කමක් නෑ. අපි

භාවනා කරනවා කියලා මුලින්ම කළ යුත්තේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ යථාභූත ස්වභාවය, අනාත්ම ස්වභාවය ඉගෙන ගන්න එකයි. ඉගෙන ගත්තට පස්සෙ පැත්තකට ගිහිල්ලා උපදින උපදින හැම සිතිවිල්ලක්ම පුළුවන් තරම් පිරිසිදු කළ යුතුයි. හැම විතර්කයක්ම විදර්ශනා කළ යුතුයි.

අපිට හැම වෙලාවෙම හිත් උපදින්නෙ බාහිර ඉන්න අය, ඉන්න පුද්ගලයෝ අරබයා කළ කී දේවල්, බාහිර නිත්‍ය වූ, සැප වූ, ආත්ම වූ දේවල් (නිමිති ටිකක්) අරබයා තමයි. විදර්ශනාවට අවිඤ්ඤාණක වස්තු අවශ්‍ය වෙන්නෙ නෑ. සවිඤ්ඤාණක වස්තු ටිකම ඇති. ඒ නිසායි සතර සතිපට්ඨානයේ දී පෙන්වන්නෙ සත්ත්ව, පුද්ගල, ආත්මීය වූ නිමිති මතසෙ උපදින කොට හැම වෙලාවෙම ඒ හැම අරමුණම විදර්ශනා කළ යුතුයි කියලා.

කොහොමද ඒක කරන්නේ? දැන් බාහිර ඉන්න කෙනෙක් සිහිපත් වුණොත්, අම්මා සිහිපත් වුණොත්, ඒ අරමුණ ඉවර වන තුරුම විදර්ශනා කළ යුතුයි. දැන් තමන්, ‘අම්මා’ කියලා හිතන කොට, ඒ හිතනවත් එක්කම තමන්ට අම්මා වූ බාහිර රූපයක් පෙනෙනවා. ඒක අතීත වෙන්න පුළුවන්; අනාගත වෙන්න පුළුවන්; වර්තමාන වෙන්න පුළුවන්; තමා තුළ වෙන්න පුළුවන්; බාහිර වෙන්න පුළුවන්. මේ එකොළොස් ආකාර රූපයේ ඕනෑම තැනක හැපිලා හිටින්න පුළුවන්. නිතරම අපි මේ ගතියත් එක්ක පෙන්නන රූපය හොඳින් සම්මර්ශනය කළ යුතුයි.

“එතන ද තියෙන්නේ කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු; කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් ආදී කොට ඇති කුණප කොටස් ටිකක් මත පිහිටලා තිබෙන වර්ණ සටහනක්. ඒ රූපය දකින කොට ‘අම්මා’ කියන අදහස මා තුළ උපදිනවා නේද?” කියලා හැම වෙලාවෙම සත්ත්ව, පුද්ගලභාවයට සිහිවෙන හැම අරමුණම නුවණින් මෙනෙහි කළ යුතුයි.

තව විදියකට ගත්තොත්, රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර කියන ධර්මතා හතරට කියනවා සතර විඤ්ඤාණධීනි⁵ කියලා. විඤ්ඤාණය

⁵ සංහිති සූත්‍රය - pitaka.lk/17196/311

පවතින තැන් හතරක්. කර්ම විඤ්ඤාණය, විඤ්ඤාණය, සිත කියලා කියන්නේ තමන්ට උපදින චේතනා යෙදුණු සිතට. අපි කිව්වොත් දැන් අම්මා කියන අදහස ගත්තම ඒ අදහස යෙදිවිච මනෝ විඤ්ඤාණ සිතටයි අපි හිත කියලා කියන්නේ.

මේ සිත යම් රූපයක යෙදුණොත් ඒ රූපය ‘අම්මා වගේ’ තමයි අපට පෙනෙන්නේ. යම් වේදනාවක යෙදුණොත් ‘අම්මා දකින කොට ඇතිවන වේදනාව’ වගේ පෙනෙන්නේ. මේ හිත සංඥාවක යෙදුණොත් ‘මේ අම්මා ගැන හඳුනනවා’ කියලයි පෙනෙන්නේ. මේ හිත සංඛාරයේ යෙදුණොත් ‘අම්මා ගැනයි මම හිතන්නේ’ වගේ තැනකින් තේරෙන්නේ. ඒ වගේම තමයි ‘ගෙදර’ කියන අදහස රූපයක් පිහිටියොත් රූපය ‘ගෙදර වගේ’ හිතෙන්නේ. වේදනාවක් පිහිටියොත් ‘ගෙදර දකින කොට ඇතිවන වේදනාව’ කියලා පෙනෙන්නේ. සංඥාවක පිහිටියොත් ‘මේ ගෙදර හැඩය’ කියලා පෙනෙන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සූත්‍රයක දී ප්‍රශ්නයක් අහනවා⁶ “මහණෙනි, නැගෙනහිර බිත්තියේ කවුළුවක් තිබුණොත්, ඒ කවුළුවෙන් හිරු එළිය වැටුණොත්, ඒ හිරු එළිය ගිහිල්ලා පතිත වෙන්නේ මොන බිත්තියේ ද?” කියලා. අහන කොට හික්මුන් වහන්සේලා උත්තර දෙනවා “ස්වාමීනි, බටහිර බිත්තියේ” කියලා.

හොඳට විමසලා බලන්න මේ උපමාව. බස්නාහිර බිත්තියේ හිරු එළිය වැටුණොත් අපිට හිරු එළිය පෙනෙනවා නේද? එතකොට අපිට හිරු එළිය ගැන හිතන්න හෝ කියන්න හෝ කරන්න හෝ පුළුවන් ද? බැරි ද? පුළුවන්.

ඊට පස්සෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා “මහණෙනි, හොඳයි බිත්තියක් නොතිබුණොත්” - “ගිහිල්ලා පොළොවේ වදිනවා”. එතකොට පොළොවේ වැටුණොත් අපිට හිරු එළිය පෙනෙනවා නේද? එතකොටත් හිතන්න, කියන්න, කරන්න පුළුවන්. “හොඳයි, පොළොව නොතිබුණොත්?” - “එතකොට ගිහිල්ලා ජලයේ වදිනවා”. ජලයේ වැටුණත් හිරු එළිය අපට

⁶ රාග සූත්‍රය - pitaka.lk/221073

පෙනෙනවා නේද? හිතන්න, කියන්න, කරන්න පුළුවන් නේද? “හොඳයි, ජලයත් නැතිවුණොත්?” - “පතිත වෙන්න තැනක් නෑ” කියනවා.

නැගෙනහිර කවුළුවෙන් ආලෝකය එනවා. හැබැයි පතිත වෙන්න බිත්තියකුත් නැත්නම්, පොළොවත් නැත්නම්, ජලයත් නැත්නම් එකල්හි ඒ ආලෝකය නොපිහිටනවා. එහෙම වුණොත් අපිට හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න නිමිත්තක් හම්බ වෙයි ද? හිතන්න, කියන්න, කරන්න නිමිත්තක් හම්බ වෙන්නෙ නෑ.

නැගෙනහිර කවුළුවෙන් ඇතුළු වෙච්ච ආලෝකය වගේ තමයි අපේ හිතේ උපදින සිතිවිලි, අදහස් ටික. අම්මා, තාත්තා, දුව, පුතා, නැන්ද, මාමා, ඉර, හඳ, ගෙවල්, දෙරවල් කියලා උපදින ගති, සිතිවිලි ටික. මේ උපදින ගති රූපෙට පිහිටියොත් ඒ රූපය අරඹයා, හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න පුළුවන්. ඔය ගතිය වේදනාවෙ පිහිටියොත් ඒ අරඹයා හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න පුළුවන්. ඔය ගතිය සංඥාවෙ පිහිටියොත් ඒත් හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න පුළුවන්. ඔය ගතිය සංඛාරයේ පිහිටියොත් ඒත් හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න පුළුවන්.

අපි උදහරණයක් ගත්තොත්; අම්මා කියන අදහස හිතේ උපදින කොට, ඒ අදහස කිසිම රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාරයකට ආදේශ නොකළොත්, බාහිර ස්පර්ශ ආයතනයන්ට ආදේශ නොකළොත්; ඒ අරඹයා හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න පුළුවන් ද? බෑ. අම්මා කියන අදහසින් යමක් දිහා බලන්න පුළුවන් වෙයි ද? බෑ. විඤ්ඤාණය පිහිටියොත් කර්ම රැස් වෙනවා කියන එකට ලක්ෂණය තමයි අපිට හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න පුළුවන්. විඤ්ඤාණය නොපිහිටියොත් හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න බෑ.

එහෙනම් අම්මා කියන අදහස රූපයක පිහිටියොත් ඒ රූපයේ හැඩ සටහන බලාගෙන “අනේ අම්මා හිටියා නේද? අම්මා ඉන්නවා නේද? අම්මා ඉඳිව් නේද?” කියලා තමන් කැමති විදියකට හිතන්න පුළුවන්.

මේ උපදින හැම ගතියක්ම රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර කියන ධර්මතා ටිකේ පිහිටියොත් හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න පුළුවන්. නොපිහිටියොත් හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න බෑ. එතකොට කියනවා විඤ්ඤාණය නොපිහිටියා කියලා. නොපිහිටි විඤ්ඤාණයෙන් කාල ක්‍රියා කළා කියනවා. විඤ්ඤාණයට පිහිටා හිටින්න තැනක් අද නොදන්නොත් ඒකට තමයි අප්‍රතිසන්ධිකව පිරිනිවන් පානවා කියන්නේ. අද විඤ්ඤාණයට නවාතැනක් දෙන්නේ නම් ඒ විදියටම ප්‍රතිසන්ධි වශයෙනුත් ඒකාන්ත වශයෙන් පිහිටීමක් ලබනවා. එහෙම නම් විඤ්ඤාණයට පිහිටීමක් ලබා නොදෙන්න තමයි සතර සතිපට්ඨානය වඩන්නේ. විඤ්ඤාණයට පිහිටීමක් ලබා නොදෙන්න තමයි ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, ඉන්ද්‍රිය, පටිච්චසමුප්පාදය, අපි ඉගෙන ගන්නේ.

‘අම්මා’ කියලා රූපයක් සිහිවෙනකොට විඤ්ඤාණය ඒ මත පිහිටන්න දෙන්න එපා. යථාභූත ස්වභාවය මෙනෙහි කරලා ඒකෙන් හිත ගලවනවා.

“අම්මා දකින කොට මේ වේදනාව ඇතිවෙනවා නොවෙයි. මේ වේදනාව ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් හටගෙන ස්පර්ශය නැතිවීමෙන් නැතිවෙනවා” කියලා විදසුන් නුවණින් යුක්තව මෙනෙහි කරලා විඤ්ඤාණය ඒ අදහසේ, ඒ වේදනාවේ පිහිටීමට ඉඩ නොතැබිය යුතුයි.

ඒ වගේම තමයි ‘අම්මා’ කියන අදහසින් යුක්තව සංඥාවක් හට ගත්තත්, චේතනාවක් පහළ වුණත් ඒ හැම වෙලාවෙම “මේ සංඥා, චේතනා ඇති වුණේ ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන්. ස්පර්ශය නැති වීමෙන් සංඥා, චේතනා දෙක ද නැති වෙලා යනවා” කියලා මෙනෙහි කරන්න. කිසිම වෙලාවක හිතේ යෙදෙන ගති ටික, රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර මත පතිත වෙන්න ඉඩ තබන්න එපා. මෙහෙම මෙනෙහි කරන එකටයි විදර්ශනා කරනවා කියලා කියන්නේ.

ස්පර්ශ ආයතන හය සිහි කරමින් උපදින මේ සිතට කියනවා “අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් උපන්න කර්ම නිමිත්ත, කර්ම විඤ්ඤාණය” කියලා. එතකොට මේ කර්ම විඤ්ඤාණය වැඩුණොත්,

මුහුකුරා ගියොත් ඒක නිමිත්තක් දක්වා ම පරිවර්තනය වෙනවා. හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න පුළුවන්. ඒ කියන්නේ ඒ ස්පර්ශ ආයතන හය බලාගෙන තමන්ට යම් පුද්ගලයෙක්, සත්ත්වයෙක්, දේවල් අරඹයා සිහිවෙන කොට සිහිවෙන සිත ඉවසනවා නම්, ඒ සිතට අනුගතව තමන් සිතිවිලි පහළ කරනවා නම්, ඒ හිත ගිහිල්ලා “බාහිර කෙනෙක් හෝ දෙයක්” කියලා රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර කියන ස්කන්ධ ටික පෙන්වනවා කියන එක නවත්තන්න බෑ.

දැන් අපට සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියලා සිහිවුණොත්, සිහි වෙන කොටම ඔය ගතිය ගිහිල්ල රූපයක පිහිටනවා. එහෙම පිහිටියාම සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියන ගතිය රූපයක තබලා රූපය දෙස බලාගෙනයි හිතීම, කීම, කිරීම කරන්නේ. එහෙම නම් විදර්ශනාව කියලා කියන්නේ මොකක්ද? අපට දැන් සත්ත්වයා, පුද්ගලයා කියලා සිහිවෙන කොටම මේ පෙනෙන රූපය අරඹයා “මහාභූත නිසා හටගත් වර්ණ සටහනක් නේද තියෙන්නේ. එවැනි රූපය දකින කොට සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියන අදහස තමන් තුළ හටගන්නවා” කියලා සිහි කළ යුතුයි. හැම වෙලාවෙම “නාම-රූප පච්චයා විඤ්ඤාණං” කියන තැනකින් දකිනවා මිසක් ඒ රූපය සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් කියන මට්ටමකින් ඉතුරු කරන්නේ නෑ. ඉතුරු කළොත් හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න පුළුවන්. මේ විදියට විඤ්ඤාණය නොපිහිටන විදියට හිතන එකට විදර්ශනා කරනවා කියලා කියනවා.

ඒවගේ ම තමයි කුමන හෝ දෙයක් අරඹයා හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න පුළුවන් නම් හොඳට මතක තබා ගන්න ඕන අපේ හිත ගිහිල්ලා ස්පර්ශ ආයතන හයේ කුමන හෝ තැනක පිහිටලා ඇති බව. මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ කිසිම තැනක නොපිහිටි විඤ්ඤාණයකින්, එහෙමත් නැතිනම් රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර කියන මේ ධර්මතා හතරේ නොපිහිටි විඤ්ඤාණයකින් කටයුතු කරන තැනටයි රහතන් වහන්සේ කියලා කියන්නේ. ඒකටයි අනුපාද පරිනිර්වාණය කියන්නේ. ස්පර්ශ ආයතන හයම උපාදන වශයෙන් නොගෙන මිදුණු මනසක් ඇති කර ගැනීමට කියනවා අනුපාද පරිනිර්වාණය කියලා. උපාදන වශයෙන් නොගෙන කෙලෙස් පරිනිර්වාණයෙන් පිරිනිවන් පානවා.

ඉතින් අපි ගිහි ගෙදරක ඉඳලා මේක කරන එක අමාරුයි. මොකද, ගිහි ජීවිතය ගත්තම ස්පර්ශ ආයතන හයට අනුගත වුණු මනෝ විඤ්ඤාණයකින් කළ යුතු, කරන කාරණා මයි යෙදිලා තියෙන්නේ. හැම වෙලාවෙම රූපය කෙනෙක්ගේ, ශබ්දය කෙනෙක්ගේ, ගන්ධය කෙනෙක්ගේ කියන තැනකින් තියෙන මානසික මට්ටමක් ඇතිව ජීවත් වන පරිසරයක් තියෙන්නේ. ඉතින් එහෙම ජීවිතයක් ගත කරන කොට විශාල පරිශ්‍රමයක් දරන්න වෙනවා මේ සිද්ධිය අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා. නමුත් බැරි නෑ.

හැබැයි පැවිද්ද කියලා කියන්නේ හිස් අවකාශයක් වගේ නිදහස් තැනක්. තමන්ගෙ මනස ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් මුදවා ගන්න හොඳට විවේකය තියෙනවා. ඒ වගේම මේකට සමාධිය අවශ්‍ය වෙනවා. මොකද, සමාධිය නොතිබුණොත් අරමුණු සිහිවෙන කොට, සිහිවෙන එක විදර්ශනා කරන්න ඉඩක් නෑ. අපි හිතන ගතිය බාහිර රූපයකට යොමු වෙලා ඒ ගැන හිතීම, කීම, කිරීම කරලත් ඉවරයි.

නමුත් සමාධිය තියෙන කොට අපි යම් දෙයක් සිහි කරන කොට සිහි කරන අරමුණෙන් පෙන්නවන රූපය හෝ වේදනාව හෝ විදර්ශනා කරන්න ඉඩ තියෙනවා. කිසිම වෙලාවක තමන්ගෙ හිතේ තියෙන නිමිත්තෙ අනිත්‍ය බැලූව කියලා අවිද්‍යාව දුරු වෙන්නේ නෑ. උදහරණයක් විදියට ගත්තොත් ‘අම්මා, තාත්තා, දුව, පුතා’ කියලා අපිට සිහිවෙන කොට ඒ සිහිවෙන සිතිවිලි වල අනිත්‍ය බැලූව කියලා අවිද්‍යාව දුරු වෙන්නේ නෑ. මොකද, අවිද්‍යාව නිසා තමයි මේ වගේ අදහස් උපදින්නේ. අවිද්‍යාව නිසා උපදින අදහස නැතිවුණා කියලා අවිද්‍යාව නැතිවෙන්නේ නෑ.

ඒ කියන්නේ බාහිර අම්මා ඉන්නවා කියන මෝඩකම හින්දනෙ අම්මා කියන අදහස සිහි වුණේ. ඒ අදහස මේ මනෝ ස්පර්ශය නිසා හටගත්ත එකක්, ස්පර්ශය නැතිවෙන කොට නැති වෙනවා කියලා සිතිවිල්ලෙ අනිත්‍ය බැලූවාට “බාහිර අම්මා ඉන්නවා” කියන මෝඩකම ගෙවෙන්නේ නෑ. ඊළඟ වතාවේ දී නැවතත් මේ සිතිවිල්ල එනවා. ඒ නිසා හැමවෙලාවෙම හවයයි

පිරිසිදු කරන්න ඕන. ඒ නිසායි ‘භව නිරෝධය නිවනයි’⁷ කියලා කියන්නේ.

‘විඤ්ඤාණය පිහිටන්න ඉඩ නොදිය යුතුයි’ කියන එක හැමවෙලාවෙම මතක තබාගන්න.

‘මම’ කියන හැඟීමත් එහෙමයි. ‘මම’ කියන හැඟීම ගත්තම මේ තමයි කර්ම සිත. ඒ හිත රූපයේ පිහිටියාම මේ රූපය ‘මම’ වගේ තේරෙන්නේ. ඒ නිසා මේ හිත රූපයෙන් ගලවගන්න නම් මොකක්ද කරන්න ඕන?

“මේ රූපය ද කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර වලින් ද, කනබොන ආහාරයෙන් ද හැඳිව්ව රූපයක්. මෙබඳු වූ මහාභූත ටික ඇසුරු කරගෙන පවතින මේ වර්ණ සටහන දකිනකොට මම කියන අදහස ඇතිවෙනවා” කියලා සිතිය යුතුයි.

හැමවෙලාවෙම “ස්පර්ශ ආයතන හය බලාගෙන තමන් තුළ සිතීම, කීම, කිරීම කරන්න පුළුවන් මිසක සිතීම, කීම, කිරීම, නිමිති ස්පර්ශ ආයතන හය අරඹයා කරලා තියෙනවා නොවෙයි” කියන මට්ටම තේරුම් ගන්න ඕනේ. අන්තිමට අපිට උත්තරයක් එනවා “මේ ස්පර්ශ ආයතන හය අරඹයා අපට කිසිවක් කල නොහැකියි” කියලා.

එහෙම මොනවා හරි දෙයක් කරන්න හදනවා නම් ඒ වගේම නිමිත්තක් මනසට අරගෙන ඒ තුළ ම අපි හිතීම, කීම, කිරීම කරලා තියෙනවා මිසක පෙනෙන ඇහෙන දේ අරඹයා කිසිවක් අපට කරන්න බැහැ. මේ නිසා තමයි අනාත්මයි කියලා කියන්නේ. හේතු නිසා හටගත්ත දේ හේතු නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා.

තමන් හිතන, කියන, කරන දේ මනස පිළිබඳ වූවක් කියලා මනාකොටම දකිනකොට මේ ස්පර්ශ ආයතන හයට ප්‍රතිචාරයක් දක්වන්නෙත් නැතිව නොදක්වන්නෙත් නැතිව පරිහරණය කරන්න පුළුවන්.

⁷ කොසම්බි සූත්‍රය - pitaka.lk/221077

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා “චේතනානං හික්ඛවේ කම්මං වදුමි. චෙනයිත්වා කම්මං කරොති කායෙන වාචාය මහසා”. “මහණෙනි මම චේතනාව කර්මය යැයි කියමි. සිතින් සිතලා ම යමක් හිතනවා, කියනවා, කරනවා” කියල.

ඒ කියන්නේ අපි හිතීම, කීම, කිරීම කරලා තියෙන්නේ හිතේම තියෙන චේතනාවක් නිසායි. ඇස් ඉදිරිපිටට ආපු මේ රූපය අරඹයා ‘මේ පුද්ගලයෙක්’ කියන චේතනාව මට තියෙනවා නම්, ඒ චේතනාව නිසා “පුද්ගලයෙක් ගැන මම හිතනවා; පුද්ගලයා ගැන කටයුතු කරනවා; පුද්ගලයෙක් එක්ක කතා කරනවා” කියන චේතනාව නිසාම මම හිතීම, කීම, කිරීම කරලා තියෙනවා. එහෙම නැතිව මම හිතීම, කීම, කිරීම කරද්දී පෙනෙන රූපය මගේ හිතීම, කීම, කිරීම වල යෙදිලා තියෙනවා නොවෙයි.

ශබ්දයක් ඇහෙනකොට ‘මේ අහවල් ගායකයාගේ ශබ්දය’ කියල චේතනාවක් මම හදගන්නා නම් ඒ චේතනාව නිසායි මම හිතීම, කීම, කිරීම කරලා තියෙන්නේ. ඒ ශබ්දය අනාත්ම මයි. ගණ්ධයක් දූනෙනකොට ද ‘මේ අහවල් ගණ්ධයනේ’ කියන චේතනාව නිසා මම හිතීම, කීම, කිරීම කරන්නේ. හැමවෙලාවෙම අපි හිතීම, කීම, කිරීම කරන්නේ අපේම සිතේ නිමිත්තක් මුල් කරගෙන. භාවනා කරන්න කියල ගියහම ඔන්න ඔය කාරණාවයි පෙන්න ඕනේ.

ලෝකයාගේ දෑත්මට වඩා විශේෂිත වූ, විශිෂ්ට වූ දෑත්මට කියනවා විදර්ශනාව කියල. ලෝකයාට පෙනෙන දේ අරඹයා හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න පුළුවන් නම් මෙයාගේ විදර්ශනා ඥානයට හසුවෙන්න ඕනෑ මොකක්ද? ‘පෙනෙන දේට හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න බැහැ’ කියල. අහන දේට හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න බෑ. ඒ වගේම එයා දන්නවා මේ විඤ්ඤාණය රූපයක පිහිටියොත්, තමන්ගේ හිතේ උපදින අදහස රූපයට බැඳුනොත් තමයි ඒ රූපය ඒ විදිහට පෙනෙන්නේ. දැන් පොත කියන අදහස මට උපන්නොත් ඒ අදහස රූපයක පිහිටියොත් ‘රූපය පොත’ වගේ පෙනෙන්නේ. එතකොට හැමවෙලාවෙම මේ රූපය දකිනකොට ‘පොත’ කියන අදහස ඇති වෙනවා කියන එක අපි තේරුම් ගන්න ඕනේ.

අපි හිතමු; මේ වගේ හැඩසටහනක් බිත්තියක ඇඳලා තිබුණොත් ඒ රූපය දකිනකොටත් පොත කියන අදහස එයි. අපි ඒ රූපය පොත කියල දකල හරියනවා ද? නෑ. ඒ වගේ තමන් අනාත්මයට උපමා ටිකක් තියාගෙන ඉන්න ඕන.

චිත්‍රපටයක් දිහා බලනකොට සමහර මිනිස්සු ඒකේ රඟපාන වර්ත අරබයා මේ සවිඤ්ඤාණක වස්තු වගේම ඒ වර්ත පුද්ගලභාවයෙන් අරගෙන ඒ අරබයා රාග, ද්වේශ, මෝහ ඇතිකරගන්නේ නැද්ද? ඇති කර ගන්නවා. “අර මනුස්සයා මැරෙන එක හොඳයි. අනේ අර මනුස්සයට යහපතක් වෙන්න ඕන” කියලා හිතනවා. හොඳට බලන්න චිත්‍රපටය කියල කියන්නේ ඒ තුළ තියෙන්නේ අනාත්ම වූ චිත්‍ර ටිකක්. එහෙම චිත්‍ර ටිකක් තියෙන තැනක සත්ව, පුද්ගල හැඟීම් තිබිල තියෙන්නේ තමන්ගේ මනසේ නේද? ඒ තමන්ගේ මනසේ තියෙන පුද්ගල සංඥාවක් එක්ක නෙමෙයි ද රාග, ද්වේශ, මෝහ ඇතිවෙලා තියෙන්නේ?

එහෙම නම් චිත්‍රපටයක් බලනකොට හමුවන මානසික මට්ටම සහ සැබෑ ලෝකය කියල දකිනකොට හමුවන මානසික මට්ටම අතර කිසිම වෙනසක් නැහැ. මේ හම්බවෙනකොටත් කෙනා කෙනාගේ මනසේ “තව සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් එක්ක ඉන්නවා” කියන ගතිය යෙදිලා තියෙන්නේ. දශමයක්වත් වෙනස් නැහැ. එක වෙනසයි තියෙන්නේ මේ උපාදය රූප ටික දරාගෙන ඉන්න මහාභූත ටිකේ සමුච්ඡායයේ වෙනස. මේවා ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන්. අරවා සෘතු ප්‍රත්‍යයෙන්. එව්වරයි වෙනස තියෙන්නේ. ඒ වුණත් උපාදය රූපයේ වෙනසක් නැහැ. වර්ණ සටහන එකමයි. වර්ණ සටහන ඔසවාගෙන ඉන්න මහාභූත ටික රාශිවෙලා තියෙන ආකාරයේ වෙනස්කම් ටික විතරයි තියෙන්නේ.

කෝටුවක අයිස් කැටයක් ගහලා ඒකට උඩින් වොකලට් එකක් වක්කළ විට අයිස් කැටේ යටත් තියනවා, වොකලට් එක උඩින් තියෙන්නේ. හරියට අයිස් කැටේ වගේ තමයි ආහාරයෙන් හැදුණ මේ රූපය. අපි “පුද්ගලයා, කෙනා” කියල හිතනකම අර උඩින් වක්කරපු වොකලට් එක වගේ. අපි අයිස්ක්‍රීම් එක අරගෙන

යනකොට පෙන්නේ වොකලටි එකක් අරගෙන යනවා වගේ. නමුත් යට තියෙන්නේ අයිස් කැටේ.

ඒ වගේ මේ උඩින් තියෙන්නේ උපාදය රූපය (පිට පොත්ත) විතරයි. යට ටික ඔක්කොම මහාභූත ටික තියෙන්නේ. අපිට කෝටුවේ ගහපු අයිස් කැටේ අරගෙන යනකොට උඩ වොකලටි එක අරගෙන යනවා වගේ පෙනෙන්නේ.

ඒ වගේ මහාභූත ටික තමයි අවකාශ ධාතුවේ එහාට මෙහාට වෙන්නේ. අපි මේ පිටපොත්ත දිහා බලාගෙන “කෙනා යනවා, පුද්ගලයා යනවා” කියලයි හිතෙන්නේ.

දැන් මගේ මේ හැඩයටම බෝඩ් එකක් අල්ලගෙන රට හැමතැනම ගියොත් මාව දන්න අය අර බෝඩ් එක දෑකලා “මේ ඉන්නේ සුදස්සන හාමුදුරුවෝ නේද? මේ සුදස්සන හාමුදුරුවන්ගේ ආරාධනා එක නේද?” කියල සිහි කර ගනියි. එතකොට මේ බෝඩ් එක දකිනකොට කෙනා කෙනාගේ මනසේ ක්ෂණිකව සිහිපත් කරගෙන තියෙනවා මිසක මාව දෑකලා හෝ මගේ ආරාධනා එක දෑකලා නොවෙයි. මේ හැඩේ අහවල් කෙනාගේ කියල ලෝකයා මේ අනාත්ම රූපය ආත්ම බවකින් සංකේතවත් කරලා තියෙනවා. එහෙම නැතිව මෙහෙ (බාහිර) ඉන්න කෙනෙක් හැමෝටම පෙනිලා නොවෙයි.

හැමෝගෙම ඇස් ඉදිරිපිටට ආවේ අනාත්ම වූ වර්ණ සටහන. කෙනා කෙනා ක්ෂණිකව මේ අහවල් කෙනා කියල සිහිපත් කරගන්නවා. ඔය හැඩෙන් එහෙමයි. කොඩියක් උස්සගෙන රට පුරාම යනවා වගේ අපි මේ ශරීරය අරගෙන යනකොට කෙනා කෙනාගේ මනස තුළ “හාමුදුරු නමක්, නැත්නම් අහවල් හාමුදුරුවෝ” කියන අදහස් ටික මනසේ යෙදෙනවා. ඕක නොදන්නාකම නිසා මනසේ ඇතිවෙන ඔය ගතියේ දෝෂයක් නැහැ. ඒ ගතියට රූපයේ පිහිටීම ලබන නිසා, ඒ විඤ්ඤාණයට රූපයේ පිහිටීම ලබන නිසා ‘මේ රූපය කෙනා’ කියලයි පෙනෙන්නේ (එතනයි දෝෂය).

දැන් මේ රූපය දකිනකොට ‘අභවල් භාමුදුරුවෝ’ කියන ගතිය තමන්ගේ සිතේ යෙදෙනවා. ඔය විඤ්ඤාණය නැවත රූපයේ පිහිටීම ලබන නිසා අපිට මේ රූපය ‘කෙනා’ වගේ පෙනෙනවා. දැන් මේ රූපය කැපුවොත් ‘අභවල් කෙනා කැපුවා’ කියන අදහසයි මනසේ යෙදෙන්නේ. මේ රූපය කුඩු කළොත් ‘අභවල් කෙනා කුඩු කළා’ කියන අදහසයි මනසේ යෙදෙන්නේ. මේ ජාති, ජරා, මරණ කියන සියල්ල කෙනා කෙනාගේ මනස තුළයි යෙදෙන්නේ.

නමුත් ලෝකයාට ජාති, ජරා, මරණ විඳින්න හම්බවෙන්නේ භෞතිකයෙන්. ඒ නිසා ලෝකයාට පිහිටි විඤ්ඤාණයකින් ඉන්නා තාක් අපි අසරණයි. ඒ කියන්නේ සැප දුක් තියෙන්නේ අනුන්ගේ අතේ. මොනවා හරි දෙයක් දූනෙනකොට ‘දූනෙන දේ බාහිරයි’ කියලයි අපි හිතෙන්නේ.

දැන් අපි හිතමු; අපි යම් රූපයකට කැමතියි. දැන් මාව කැමති කරනවා ද අකමැති කරනවා ද කියන කාරණාව රැඳිලා තියෙන්නේ කුමක් මත ද? අනුන් මත. මම කැමති රූපයකට මොනවා හරි දෙයක් වුණොත් මොකද වෙන්නේ? මට දුක එනවා. මම අකමැති රූපයක් ගෙනත් තිබ්බොත් මොකද වෙන්නේ? මට දුක එනවා.

අපි ප්‍රිය වචන වලට කැමතියි. අප්‍රිය වචන වලට අකමැතියි. ඉතින් දැන් මාව සතුටු කරනවා ද? නැද්ද? කියන එක රැඳිලා තියෙන්නේ අනුන් මත. ඕගොල්ලෝ මට බැන්නොත් මට දුක එනවා. එහෙනම් මට දුක එන විදිහට තියන්න පුළුවන් වෙන්නේ කාට ද? ඕගොල්ලොන්ට. මම බැන්නොත් ඕගොල්ලොන්ට දුක එනවා. ඕගොල්ලොන්ව දුක් නොකර තියාගන්නවා ද? නැති ද? කියන අයිතිය තියෙන්නේ ඕගොල්ලෝ ළග නොවෙයි මගේ ළග.

එහෙම නම් අනුන් අතේ මගේ සැප දුක් තියෙන තාක් මම සුරක්ෂිත නැහැ. මට හැම වෙලාවෙම දුසයෙක් වගේ තමයි ඉන්න වෙන්නේ. ඇයි ඉතින් අනික් කෙනා බණ්ඩේ මම දුක් වෙනවා නම්, මට බණ්ඩන්තේ නැති විදිහට එයාව වාටුවෙන් තියාගන්න වෙනවා.

නමුත් රහතන් වහන්සේ කියල කියන්නේ අනුන්ට සතුටු කරන්නවත් දුකට පත්කරන්නවත් පුළුවන් කෙනෙක් නොවෙයි.

මොකද, රහතන් වහන්සේට නුවණක් තියෙනවා; රූපයක් හම්බ වුණත්, ශබ්දයක් හම්බ වුණත් ඒ අරභයා සතුට ඇතිවෙන විදිහට හෝ දුක් ඇතිවෙන විදිහට හිතන්නේ තමන් බවට. උන්වහන්සේලා සතුට එන විදිහට හෝ දුක එන විදිහට හිතන්නේ නැතිව යථාභූත ස්වභාවය මෙනෙහි කරනවා. ඉතින් අවසාන වශයෙන් අපට උත්තරයක් එනවා; මේ ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් මිදුණා කියලා කියන්නේ ලෝකයෙන් මිදුණා කියන එක, දුකෙන් මිදුණා කියන එක.

මේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, ඉන්ද්‍රිය, පටිච්චසමුප්පාද කියන ටික ඉගෙන ගත්තේ නැත්නම් කවදවත් අපිට ඔය ටික තේරෙන්නේ නැහැ. ලෝකයේ පවතින අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ස්වභාවය හැම වෙලාවේම ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් දැකිය යුතුයි. මේ ස්පර්ශ ආයතන ටික අනිත්‍ය නම් ‘ඉන්තවා, තියෙනවා’ කියලා තේරෙන කම මනස පිළිබඳ වුවක්. ස්පර්ශ ආයතන හය දුකයි නම් ‘සැපයි කියන එක’ මනස පිළිබඳ ව වුවක් මයි. ස්පර්ශ ආයතන හය අනාත්මයි නම් ආත්ම සඤ්ඤාව මනෝමය මයි.

එතකොට ඇස, රූප, වක්ඛු විඤ්ඤාණ, කන, ශබ්ද, සෝත විඤ්ඤාණ කියන මේවා අනිත්‍ය නම් ඒවා ‘ඇති බවට’ යම්තාක් හම්බවෙනවා නම් ඕගොල්ලොන්ට ඒ සියල්ල කර්ම, නිමිති, ප්‍රපඤ්ච, මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් යුක්ත දේවල්.

මේ එක සිද්ධියකින් මේ ඔක්කොම ටික හෙළි වෙනවා.

අපිට යම්තාක් ‘අම්මා, තාත්තා’ කියලා මුළු ලෝකයක් ම හිතන්න පුළුවන් නම්, ස්පර්ශ ආයතන හයේම අත්දැකීම් හිතන්න පුළුවන් නම් ඒ ඔක්කොම මනෝ විඤ්ඤාණ මට්ටමට වැටෙනවා.

අපිට විදර්ශනා කරද්දී මේ විදිහට මෙනෙහි කරන්න පුළුවන්. කොහොමද? “ඇස, රූප, වක්ඛු විඤ්ඤාණය අනිත්‍යයි. කන, ශබ්ද, සෝත විඤ්ඤාණය අනිත්‍යයි. මේවා අනිත්‍ය නම් ‘ඇති බවට’ හම්බවෙන මට්ටම කර්ම නිමිත්ත නේද? ප්‍රපඤ්ච නේද?” කියලා මෙනෙහි කරන්න. එහෙම මෙනෙහි කළාම “ඇති බවට හම්බවෙන මට්ටම” ගෙවාගත යුතුයි කියන උත්තරය එනවා.

දැන් අපිට “අම්මා ඉන්නවා, තාත්තා ඉන්නවා” කියලා තේරෙනවා නම්. මේ තේරෙන මට්ටමට තමා ප්‍රජාඥා කියලා කියන්නේ. ඇස, රූප, වක්ඛු විඤ්ඤාණය අනිත්‍ය නම් මේ ‘ඇති බවට’ හම්බවෙන නිත්‍ය සඤ්ඤාව මනස පිළිබඳ වූවක් කියන තැන හම්බවෙනවා. ඔන්න ඔය ටික තමයි අපි තේරුම් ගන්නට ඕන. ඒ සඳහා සීලයක පිහිටලා සමථ කමටහනක් ඇසුරු කරන්න.

ඒකෙ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ “යම් වෙළෙන්දෙක් උදේ කාලයේ දී වෙළඳුමේ නොයෙදෙනවා නම්, දහවල් කාලයේ දී වෙළඳුමේ නොයෙදෙනවා නම්, සවස් කාලයේ දී වෙළඳුමේ නොයෙදෙනවා නම්, එයාගේ නූපත් හවහෝග උපද්දවා ගන්නවා, උපන් හවහෝග වැඩිදියුණු කරගන්නවා කියන කාරණාව විද්‍යාමාන නෑ. ඒවගේ යම් කෙනෙක් උදේ කාලයේ දී සමථ නිමිත්ත මෙනෙහි කරන්නේ නැත්නම්, දහවල් කාලයේ දී සමථ නිමිත්ත මෙනෙහි කරන්නේ නැත්නම්, සවස් කාලයේ දී සමථ නිමිත්ත මෙනෙහි කරන්නේ නැත්නම්, එයා නූපත් අර්ථය උපදවා ගන්නවා, උපන් අර්ථය වැඩිදියුණු කරගන්නවා කියන කරුණ විද්‍යාමාන නෑ. නූපත් සමාධිය උපදවා ගන්නවා, උපන් සමාධිය වැඩි දියුණු කරගන්නවා කියන දේ විද්‍යාමාන නෑ” කියලා

සමහරවිට අපිට මුළු දවස පුරා ඉන්න බැරිවෙන්න පුළුවන්, නමුත් උදේටත්, දවාලටත්, සවසටත් පුළුවන් තරම් මේ සමථ නිමිත්ත අවශ්‍යයෙන්ම වඩන්න. එතකොට මනසේ තියන විපල්ලාස ගතිය පිරිහෙනවා. එතකොට හිතට උපදින නිමිති විදර්ශනා කරන්න පුළුවන්. හිතට එන නිමිති විදර්ශනා කරනවා කියලා අවශ්‍යයෙන්ම කළ යුත්ත දැනගන්න ඕන.

වර්තමානයේ දී භාවනා කරන්නේ සිත සමථ කමටහනකින් වඩමින් මොනව හරි රාග, ද්වේශ, මෝහ අරමුණු උපදිනවා නම් ඒ සිතුවිලි නැති කරගන්න උත්සහවත් වෙනවා. ඒ එන සිතුවිලි විදර්ශනා කරනවා “මේක මනස පිළිබඳ වූවක්, මනෝ සම්ප්ප්පයෙන් හටගත්ත දෙයක්, මේක විතර්කයක්, ධම්ම සඤ්ඤාවක්” කියලා. එහෙම සිතුවිලි විදර්ශනා කරමින් සිත වඩනවා.

එහෙම කරන එකෙන් විත්ත සමාධිය වැඩෙයි. හැබැයි අවිද්‍යාව නැති වෙන්නේ නෑ. අවිද්‍යාව සැඟවෙනවා.

හැම වෙලාවෙම අපි සමථ කමටහනකින් හිත වඩමින් විඤ්ඤාණය ස්පර්ශ ආයතන හයේ නොපිහිටන විදිහට කටයුතු කළ යුතුයි. අපේ හිතේ ඇතිවෙන අදහස ගිහිල්ලා පතිත වෙන තැන මුලින්ම සිඳලා දමිය යුතුයි. ඒක තමයි කරන්න ඕන. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා සැවැන්න මුලක් තරම් වත් හේතුවක් ඉතුරු කරන්න එපා කියලා.

ඒ වගේම තමයි සත්ව පුද්ගලභාවයෙන් තොර අනාත්ම වූ දෙයක් අපිට සිහි වුණොත්: උදහරණයක් හැටියට ගත්තොත් අපිට දෑන් ගෙදර කියලා සිහි වෙනවා කියමු. ඒ ගෙදර කියලා සිහි වෙන නිමිත්ත ද බාහිරට යොදන්නේ නෑ. “ඒක ද මහාභූතයන් නිසා පවතින වර්ණ සටහනක් නේද? මේ හැඩේ ම බිත්තියක තිබුණොත් ගෙදර කියන අදහස එයි නේද?” කියලා තමන්ගෙ හිතේ තියෙන අදහස බාහිරට ඉතුරු කරන්නෙ නෑ. එව්වරයි කරන්න තියන්නෙ.

එතකොට තමයි පුරාණ කර්මයෙන් හටගත්ත විපාකයට නැවත කර්ම රැස්කරගත්තෙ නෑ කියන්නෙ. විපාකය විපාකයෙන් ඉවරයි. මේ කර්ම (නව කර්ම) ටිකත් නැති වුණොත් ආයතන ටික තියෙනකම් මේ විපාක තියෙයි. ඒක ද අනතුරුව නැතිවෙනවා. මත්තෙ උපදින්න තියෙන හේතු ටික නැති වෙනවා. කලමයි (කලින් මයි) විඤ්ඤාණය ස්කන්ධ මත නොපිහිටන ආකාරයට සකස් කරලා තියන්නෙ. ඒ නිසා පුරාණ කර්මයෙන් හටගත්ත විපාක ටිකත් ගෙවිලා යනවා. මතු ප්‍රතිසන්ධියට යන්න ඉඩ නෑ. පහණක් නිවුනා වගේ නිවෙනවා.

ඉතින් දෑන් අපිට රූපය හෝ වේදනාව හෝ සඤ්ඤාව හෝ සංඛාරය හෝ සිහි කරලා යන්න පුළුවන් නම් ඒ විදියටම ප්‍රතිසන්ධි වශයෙනුත් යන්න පුළුවන්. අපිට යමක් සිහි කරලා යන්න බැරි නම්, සිහිකරනකොට සිහි කරන සිතත් මනෝයි කියලා දන්නවා නම් මතු ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යන්න පුළුවන් කමක් නෑ.

‘සිහි කරන සිත මනෝයි’ කියලා පෙනෙන්නෙ ස්පර්ශ ආයතන හයේ අනාත්ම ස්වභාවය දකින නිසා. ඒ නුවණ අකෝප්‍ය වෙලා තියන්නෙ. වෙනස් නොවන මට්ටමක තියන්නෙ. මට දැන් පුද්ගලයෙක් සිහි කරලා යන්න බෑ. මොකද රූපය අනාත්මයි; වේදනාව අනාත්මයි; සංඛාරය අනාත්මයි; සංඛාරය අනාත්මයි; කියලා දකිනකොට මම කොහොමද ආත්මීය කෙනෙක් සිහිකරලා යන්නෙ? එහෙම යන්න ඉඩ නෑ. ආත්ම සඤ්ඤාවට පවතින්න බෑ. අන්න ඒ විදිහට කරන්න ඕනෙ.

එහෙම නම් අපිට තේරෙනවා පරියප්තිය වැරදුනොත් ප්‍රතිපත්තිය වරදිනවා කියලා. මේ පරියප්තියෙන් කරන්නෙ ස්පර්ශ ආයතන හයේ තියන ශූන්‍යතාව ඉගෙනගන්න එක. “මේ ස්පර්ශ ආයතන හය සත්ත්ව පුද්ගලභාවයෙන් ශූන්‍යයි” කියලා ඉගෙනගන්න එකට පරියප්තිය කියලා කියනවා. එහෙම ඉගෙනගත්තම තමයි සත්ත්ව, පුද්ගල, ආත්ම භාවයෙන් යුක්ත ප්‍රපඤ්ච සඤ්ඤාවට මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඉඩ දෙන්නෙ නැතිව ඉන්න පුළුවන්.

මම දැන් ස්පර්ශ ආයතන හයේ සත්ත්ව පුද්ගලභාවයක් තියනවා කියන තැනක ඉඳන් අනිත්‍ය බැලුවාට වැඩක් නෑ. සාමාන්‍යයෙන් අද බොහෝ දෙනා අනිත්‍ය බලන්නෙ; “අම්මා ඉන්නවා. නමුත් අම්මා අනිත්‍යයි. කවදහරි දවසක මැරිලා යනවනෙ. ගෙවල් තියනවා. නමුත් ගේ අනිත්‍යයි. කවදහරි දවසක කැඩිලා බිඳිලා යනවනෙ. ගහකොළ තියනවා. තියෙන ගහකොළ දවසක කැඩිලා බිඳිලා යනවා” කියන මට්ටමකින්.

ඒ කියන්නෙ “ස්පර්ශ ආයතන හයේ ද්‍රව්‍ය කාරණා, සත්වයෝ පුද්ගලයෝ ඉන්නවා” කියන තැනකයි අපි ඉන්නෙ. “ඉන්න අය කැඩිලා බිඳිලා නැති වෙලා යනවා” කියලයි ලෝකයා දකින්නෙ. ඒ මට්ටමට පුඤ්ඤානි සංඛාරයක් වෙයි. නමුත් අනාත්මය පිහිටන්නෙ නෑ. මුලින්ම අපි ස්පර්ශ ආයතන හයේ ශූන්‍යතාවය තේරුම්ගන්න ඕනෙ. ස්පර්ශ ආයතන හයේ අනිමිත්ත ස්වභාවය, අප්පණ්ණික ස්වභාවය, ශූන්‍යතා ස්වභාවය තේරුම්ගන්න ඕනෙ. එහෙම තේරුම් ගත්තම තමයි අනිමිත්ත බව, අප්පණ්ණික

බව, ශුන්‍යතා බව ඉලක්ක කරගෙන මේ මාර්ගය වඩන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒ නිසාම මාර්ගය අනිමිත්ත, අප්පණ්ණික, ශුන්‍යතා කියලා යෙදෙන්නේ. මේ විදිහට කරගෙන ගියාම තමයි එයාට අනිමිත්ත, අප්පණ්ණික, ශුන්‍යතා කියන ඵලය ලැබෙන්නේ.

එහෙම නැතිව අපි සත්ත්ව පුද්ගල, ආත්මීය වූ ලෝකයක් ම ස්පර්ශ ආයතන හයේ දකින තාක්, 'තියෙන ලෝකයක්' අනිත්‍යතාවය බලන තාක්, පුද්ගලභාවය, ක්ලේශය දුරු වෙන්නේ නෑ. "ගහට තණ්හා කරන්න හොඳ නෑ. ඕක කැඩිලා බිඳිලා නැති වෙලා යන එකක් නේ" කියලා තමයි අපි හිතාගෙන ඉන්නේ. නමුත් එතකොටත් විඤ්ඤාණයේ පිහිටීම ලබලා ඉවරයි.

ඒ මහාභූතයන්ගේ උපාදය රූපය දකිනකොට 'ගහ' කියන අදහස ඇතිවෙනවා නම් ගහ කියන මගේ අදහස, සිතුවිල්ල ඒ රූපය මත පතිත වුණු නිසාම 'රූපය ගහ' කියලා අදහසක් ඇති වුණේ. ඒක අපිට සිහි කරන්න පුළුවන්. ඒ ගහ කියලා අපි ඔය කියන හැඩයම බිත්තියක ඇඳලා තිබුණොත්, ඒ රූපය දකින කොටම මට 'ගහ' කියන අදහස එයි නම් මගේ අදහස ගිහිල්ලා ඒ රූපය මත පතිත වුණොත් ඒකක් 'ගහ' වගේ මට පෙනෙන්නේ.

නමුත් එතන ගහක කෙරෙන කෘත්‍ය නොවෙනවා නම් හොඳට මට තේරෙනවා "මගේ හිතේ තියෙන ගතිය යෙදිලා ඒක 'ගහ' වෙලා පෙනෙනවා නේද? එහෙම නැතිව එතන ඇත්තටම තියන්නේ චිත්‍රයක් නේද?" කියන කාරණාව. එහෙනම් මේ හැම තැනම තියෙන ඇත්ත එකයි.

කාලයක් යනකොට ඔයාලට තේරෙයි ලෝකෙ ඇත්තම කියලා තේරෙන එකත්, බොරුව කියලා හදන චිත්‍රපටියකත් තියෙන ඇත්ත එකමයි කියලා. ඒ නිසාම බුදුරජාණන් වහන්සේ "සුපිනුපමා කාමා" කියලා දේශනා කළේ. කාමය (කාම ලෝකය) කියලා කියන්නේ හිතයක් වගෙයි කියලා.

හැම වෙලාවෙම අපි යෝනිසෝමනසිකාරය පුරුදු කරන්න ඕන. භාවනාව කියලා එක තැනක ඉඳගෙන ඉන්න අවශ්‍ය වෙන්නේ නෑ. වැඩකටයුතු කරද්දී, පිණිඩපාතෙ වඩිද්දී, සැතපෙද්දී,

හිටගෙන ඉද්දී, හැමවෙලාවෙම තමන්ට හිතෙන හිතෙන අරමුණක් ගානේ යෝනිසෝමනසිකාරය කරන්න. ඒ හිතෙන අරමුණ බාහිර ස්පර්ශ ආයතන හයේ නොපිහිටන ආකාරයට මෙනෙහි කරන්න.

‘ගෙදර, අම්මා, තාත්තා, අයියා, අක්කා’ කියලා දවස පුරාවට ම ඔයාලට කී දෙනෙක් ගැන හිතෙයි ද බලන්න. ඒ හිතෙන අරමුණක් අරමුණක් ගානේ ‘ඒ හිතෙන අය එහෙ ඉන්නවා’ කියලා ම නේද ඕගොල්ලො හිතන්නේ? එහෙනම් ඔයාලට හම්බවෙලා තියෙන ඉලක්කය මොකක්ද? ‘ස්පර්ශ ආයතන හය අනාත්මයි’ කියලා දකින එක. සිහිවෙන අරමුණක් ගානේ ඔයාලට විදර්ශනා කරන්න කමටහනක් හම්බවෙනවා. සිහිවෙන සිතුවිල්ලක් ගානේ කමටහනක් හම්බවෙනවා. ඒ හැම වාරයක් ගානෙම මේ හිතේ තියෙන අදහස බොරු කළ යුතුයි. හිතේ ඇතිවෙන අදහසට නවාතැනක් නොදිය යුතුයි.

“දැන් එතන තියන්නේ මහාභූතයන්ගේ උපාදය රූපයක් නේද? වර්ණ සටහනක් නේද?” කියලා හොඳට මෙනෙහි කරලා, මෙනෙහි කරලා බැලුවාට කමක් නෑ. එතකොට අවශ්‍ය අර්ථය වෙනවා. අපි නොදන්නවා වුනාට එහෙම කරනකොට අපේ මෝඩකම ටික ටික අඩු වෙනවා. මෝඩකම ටික ටික ගෙවෙනවා.

එහෙම නැත්නම් මේ හිතේ තියෙන ගතිය ‘අම්මා’ කියලා දකලා ඒ මෝඩකම රූපය මත පතිත වුණාට පස්සෙ අපිට ලෝකය ඉපදිලා. දැන් “අනේ ඉතිං අම්මා කවදහරි දවසක නැතිවෙලා යනවනේ” කියලා හිතුවට වැඩක් නෑ. ඒකෙන් පුඤ්ඤභිසංඛාරයක් (පිනක්) වෙයි. නමුත් නිවන් මඟ උපදින්නේ නෑ. ශුන්‍යතාවය උපදින්නේ නෑ. අනාත්මය උපදින්නේ නෑ. මොකද අපි ආශ්‍රව ඇතුළෙ ඉන්න නිසා.

මේ හිතේ එකම ප්‍රඥා චෛතසිකය යෙදුණොත් මේ හිත කුසල් වෙනවා ද? පුඤ්ඤභිසංඛාරයක් වෙනවා ද? මග්ගාරම්මණයක් වෙනවා ද? මග්ගාධිපති, මග්ගභේතුක වෙනවා ද? කියන කාරණාව තියන්නේ ඒ අනුව පවතින දිට්ඨිය මත. අපි ඉන්නේ අවිද්‍යාව ඇතුළෙ නම් “බාහිර කෙනෙක් ඉන්නවා. දෙයක්

තියනවා. ඉන්න කෙනා හෝ දෙය නැති වෙනවා” කියන තැනකින් තමයි මනසිකාරය යෙදෙන්නේ.

අවිද්‍යාව දුරුවෙලා නම් නම් ශුන්‍යතාවයක් තියන්නේ. තමන් හිතන, කියන, කරන දේට පතිත වෙන්න බෑ. තියන්නේ ශුන්‍යතාවයක් කියලා දැකලයි අනිත්‍ය දකින්නේ. අන්න ඒ විදිහට බැලිය යුතුයි. දවස පුරාම සිහිවෙන සිහිවෙන සිතුවිල්ලක් ගානෙම ඔයාලට උපදින්නේ කමටහනක්. ඉඩ ලැබෙන හැම වෙලාවකම එහෙම මෙනෙහි කළොත් පොඩි ළමයෙක් හදනවා වගේ, පොඩි පැළයක් හැදෙනවා වගේ මේ ධර්මයන් ටිකෙන් ටික වැඩෙනවා. ඒකට කියනවා “විමුක්ති පරිපාවතීය ධම්මා” කියලා. විමුක්තිය පිණිස මුහුකුරමින් පවතින ධර්මතා.

මේකටත් ළදරු කාලයක් තියනවා. විමුක්තිය පිණිස මනස ටික ටික මුහුකුරනවා. ඒ කියන්නේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇත්ත ඇති හැටිය දැකලා කෙලෙසුන්ගෙන්, ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදෙන තැන දක්වා නුවණ වැඩෙනවා. කෙටියෙන් ගත්තහම ස්පර්ශ ආයතන හය නිසා තමන් තුළ උපදින අදහස් ස්පර්ශ ආයතන හයට අයිති නෑ කියලා දකින්න. එහෙම බැලුවාම ඇති.

මේ රූපය දකිනකොට ‘මම’ කියන අදහස එනවා. ‘මම’ කියන අදහස රූපය මත පතිත වුණ නිසායි මේ රූපය ‘මම’ වගේ පේන්නේ. මේ කාරණාව අහලා ඉගෙනගෙන මේ රූපය කුණප කොටස් වශයෙන්, ධාතු වශයෙන් බලන්න. මේ ‘මගේ රූපය’ බලනවා නොවෙයි. ‘මේ රූපය මම’ කියන අදහස ගෙවාගන්න. හැම වෙලාවෙම සිතට, විඤ්ඤාණයට පිහිටීමක් නොදිය යුතුයි. එහෙම නම් හැමදෙනාම ඒ විදියට කරන්න. සියලු දෙනාටම මේ සද්ධර්මය අවබෝධ කරගැනීමට සිහිය නුවණ පහළ වේවා....!!!

හැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි.

සාදු ! සාදු !! සාදු !!!

පළමුවැනි දේශනය හිමා විය.

දෙවැනි දේශනය¹

නමොනස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

මොනවද කතා කරන්නේ? දෑතගන්න තියෙයි ද විශේෂ දෙයක්? විශේෂයෙන් ඇත්තටම දෑතගන්න ඕනේ එකම දෙයයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා මේ පංච උපාද්‍යාස්කඤ්ඤා ඇතිවීම නැතිවීම දෙක නොදන අවුරුදු සියක් ජීවත් වුණත් ඒ ජීවිතය හිස් ජීවිතයක්. ස්කන්ධයන්ගේ ඇතිවීම නැතිවීම දනගෙන එක දවසක් ජීවත් වුණත් ඒ ජීවිතය බොහොම ශ්‍රේෂ්ඨයි කියලා. එතකොට මේඝිය සූත්‍ර² වගේ සූත්‍ර වල දී පෙන්නන්නේ “නිදෙස් වූ, ආයථී වූ, මොනවට දුක් ගෙවීම පිණිස පවතින ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය දන්නා නුවණ” කියලා. එතකොට මෙන්න මේ ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය අපි බලන්න ඕනේ ආශ්‍රවක්ෂය වෙත විදිහට. අපි සම්මාදිට්ඨිය නැතිව මොන තරම් ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බැලුවත් වැඩක් නැහැ. එතකොට උදය-වැය බලන්නෙක් ඉන්නවා. උදය-වැය බලන්නා නිර්මාණය වෙනවා. නමුත් මේ විදිහට ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බලනකොට ආශ්‍රව ධර්මයන් ක්ෂය වෙනවා කියලා ආශ්‍රවක්ෂයට නුවණ තබාගෙන උදය-වැය බලනකොට ආශ්‍රව ධර්මයන් ගෙවෙනවා. ඇත්තටම ලෝකය කියන්නේ ආශ්‍රව ටිකක්. ආශ්‍රව ගොඩක්. තුන් හවයම කෙලෙසුන් නිසා පීඩා විඳිනවා. කෙලෙස් ටිකක පැවැත්මක් ‘තුන් හවය’ කියලා කියන්නේ.

එතකොට ඒකයි සතිපට්ඨානෙන් පෙන්නුවේ “පිරිසිදු වීම පිණිස, හැඩිම් වැලපීම් නැති කිරීම පිණිස, දුක් දෙමනස් දුරු කිරීම පිණිස මේ සතර සතිපට්ඨානය හැර වෙන මගක් නැහැ” කියලා. ඔය සතර සතිපට්ඨානයේ කායගතාසනිය වගේ තැනකට එතකොට “සමුදය ධම්මානුපස්සිවා කායස්මිං විහරති, වය

¹ 2016-09-01 දින නාලල, ධම්මභද්‍ය සේනාසනවාසී හික්මුන් වහන්සේලා උදෙසා කරන ලද ධර්ම දේශනය.

² pitaka.lk/34103

ධම්මනුපස්සිවා කායස්මිං විහරති, සමුදයවය ධම්මානුපස්සිවා කායස්මිං විහරති” කියලා කියන්නේ තව පැත්තකින් ආවාම ස්කන්ධයනුත් - රූපස්කන්ධයත්, ඒකේ උදයත් වැයත්. එකම තැනට එන්නේ අර්ථ.

එතකොට වේදනානුපස්සනා, චිත්තානුපස්සනා, ධම්මනුපස්සනා වල දී ස්කන්ධයන්ගේ අතින් ධර්මතා (ස්කන්ධ) හතරයි ඒ ධර්මයන්ගේ ඇතිවීමයි, නැතිවීමයි තමයි ප්‍රකට වෙන්නේ. ඒ නිසා මේ ධර්මය හරියට තේරුම් ගත්තහම එක තැනක පල් වෙන්නේ නැහැ. එන්න එන්න මේ ලෝකයේ ටික ටික කලකිරීම ඇතිවෙනවා. අපිට අද මේ බාහිර ස්පර්ශ ආයතන හයේ තියෙන ලෝකය ඇත්තම එකක් වෙලා, ඒ බාහිර ස්පර්ශ ආයතන හයටම නැඹුරු වෙලා, ඒ තුළ ම හිතමින්, කියමින්, කරමින් ලෝකයක්, ජීවිතයක් ගොඩනගා ගන්න හදන්නේ මේ ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය නොදන්නාකම නිසයි.

ඉතින් ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බලන්නේ කොහොමද? මම රූප ස්කන්ධය ගැන ගොඩක් කියන්නම්. මොකද අවශ්‍ය ඒ ටික නිසා. “බලන්නේ කොහොමද, ඒ කුමකට ද?” කියන කාරණාව අවශ්‍යමයි. ඊට පස්සේ ඒ ටික තේරුම් ගත්ත කෙනාට තමතමන්ගේ හැකි ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් සීලයක් ඇතිකරගෙන, චිත්ත සමථය ඇතිවෙන කමටහනක් හුරුපුරුදු කළ හැකියි. එයාගේ සීලය පිරෙන මොහොතක් ගානේ, චිත්ත සමාධිය වැඩෙන මොහොතක් ගානේ එයාට අර ඥාන දර්ශනය ඊට අනුගතව පවතිනවා. ඒ ඥාන දර්ශනය තේරුම් නොගෙන මොන තරම් සිල් රැක්කත්, මොන තරම් චිත්ත සමථයක් ඇතිකරගන්න උත්සාහවත් වුණත්, ඒ තුළ තාවකාලික සංසිද්ධිමත් හික්මීමක් පමණයි ඇතිවන්නේ. නමුත් එළඹ සිටින ඥාන දර්ශනයක් නැති නිසා මේ ලෝකයේ විරාගී බවක් ඇතිවෙන්නේ නැහැ. තාවකාලිකව ඇතිවෙන විරාගී බව (තදංග වශයෙන්) ඒ සීලය, ඒ සමාධිය නැති වෙනවත් එක්කම නැති වෙලා යනවා.

ඉතින් අනන්ත ජාති සංසාරයේ මේ ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය නොදන්නාකම නිසයි අපි ආවේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ

පෙන්නනවා සතර විශාරද ඥානය කියලා එකක්. මහණෙනි, තථාගතයන් වහන්සේ ළඟට ඤාත්‍රිය, බ්‍රාහ්මණ, වෛශ්‍ය, ශුද්‍ර කියන මේ සතර පිරිස් එළඹෙනවා. නැත්නම් ඔය සතර පිරිස අරභයා ඕනෑම පිරිසක් ගාවට තථාගතයන් වහන්සේ විශාරද ව පැමිණෙනවා. කිසිදු සැකයක්, කිසිදු භයක්, තැති ගැනීමක් නැතිව ඒ ඕනෑම පිරිසක් ගාවට, ඕනෑම තැනකට තථාගතයන් වහන්සේ වැඩම කරනවා. මහණෙනි කුමක් ද ඒකට හේතුව? කුමක්ද තථාගතයන් වහන්සේට තියෙන බලය? මහණෙනි මේ පංච උපාද්‍යනස්කන්ධයත්, ඒකේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් දන්නාකම නිසා කියනවා.

එතකොට මෙතන දී තව කාරණාවක් - අපි යමක් කළ යුත්තේ දූත දූක. දූන් මම ඔබවහන්සේලාට භාවනාවක් කියලා දුන්නොත්, මේ භාවනාව අපි දන්නවනේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දූක පැහැදිලි කරලා, ඒකට යන මාර්ගය දුක්ඛනිරෝධගාමිණි පටිපදාව පෙන්නුවා. ඒ ප්‍රතිපදාවටනේ සම්මාදිට්ඨිය මුල් කාරණාව කරගත්ත මේ අංග අට තියෙන්නේ. එතකොට භාවනාව සමථ, විපස්සනා වුණත් අයිති වන්නේ දුක්ඛනිරෝධගාමිණි පටිපදාවට නේද? එහෙනම් භාවනා කරනකොට තමන්ටම බැලුව හැකි විය යුතුයි “හොඳයි කොහොමද මම මේ කරන භාවනාව මගේ මව් මළ දූක නැති කරන්න උදව් වෙන්නේ? පියා මළ දූක නැති කරන්නේ කොහොමද? සහෝදරයා, සහෝදරිය මැරුණු දූක නැති වෙන්නේ කොහොමද? නැතිවෙන විදිහට මම කොහොමද මේ භාවනාව වඩන්නේ? කොහොමද ඒක සම්බන්ධ වෙන්නේ” කියලා. මේ විදිහට භාවනා කරනකොට “මව් මළ දූක නැතිවෙනවා නේද? පියා මළ දූක නැතිවෙනවා නේද, සහෝදරයා, සහෝදරිය, ඥාති හිතෙහිත් මළ දූක නැතිවෙනවා නේද, හැඩිම් වැලපිම් ශෝක කිරීම් නැතිවෙනවා නේද” කියලා බල-බලා කරන්න පුළුවන් එකක් විය යුතුයි. ඒ දුක්ඛ නිරෝධයට මාර්ගය නම්, ඒ මාර්ගය තුළ “මේ විදිහට කරනකොට, මේ දර්ශනයට එතකොට මේ දුකින් මිදෙනවා” කියන දැක්ම තියෙන්න ඕනේ. ඒ නිසා ඒ වගේ සහේතුකව, තම තමන්ව ම දැනීමින්, දකිමින් කළ යුතුයි.

ඒකේ දී හැම වෙලාවෙම මේ ස්පර්ශ ආයතන හය - ස්පර්ශ ආයතන හය කියලා කියන්නේ විපාක නාමරූප දෙක. ඇසට රූපයක් හම්බවෙන තැන විපාක නාමරූප දෙකක්. කනට ශබ්දය හම්බවෙන තැන විපාක නාමරූප දෙකක්. ඒවගේම නාසයට ගන්ධය, දිවට රස, කයට පොට්ඨබ්බය, මනට ධර්මාරම්මණ. ඒකේ දී මනායතනය ප්‍රාථමික අවස්ථාව විපාකයි. ඊටපස්සේ තමයි කර්ම වෙන්නේ. එතකොට මේ විපාක නාමරූප දෙක හැම වෙලාවෙම අනුග්‍රහය දක්වනවා කර්ම විඤ්ඤාණයට. කර්ම විඤ්ඤාණය මේ විපාක නාමරූප දෙකේ අනුග්‍රහය ලබලා තමයි පෝෂණය වෙන්නේ. ඒ කර්ම විඤ්ඤාණය නැවත විපාක නාමරූප දෙක ඇසුරු කරන තාක් ජරාමරණ දුක එනවා මිසක දුකින් මිදෙන්නේ නැහැ. එතකොට අවශ්‍ය වෙන්නේ මේ විපාක ධර්මතා ටික නිසා නැවත කර්ම සකස් නොවෙන විදිහට, කෙලෙස් සකස් නොවෙන විදිහට ඥාන දර්ශනය පවත්වන්නයි මේ ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය කියෙන්නේ.

අපි ඒක මෙහෙම කළොත්; භාවනා කරනකොට ඔබවහන්සේලාට තනියම ඉන්නකොට සිතට 'අම්මා' සිහි වුණා, මතක් වුණා කියලා හිතන්නකෝ. එතකොට ලෝකය තුළ ජීවත් වෙන කෙනෙක් වෙන්නත් පුළුවන්, මැරුණු කෙනෙක් වෙන්නත් පුළුවන්. ප්‍රශ්නයක් නැහැ, විඤ්ඤාණය එක විදිහට ම පිහිටලා තියෙයි. අම්මා සිහිවුණහම ඒ වෙලාවේ දී මේ අම්මා සිහිකරලා, 'ඉන්න අම්මා' ගැන හෝ 'මැරුණු අම්මා' ගැන හෝ අඬන්න, වැලපෙන්න, දුක්වෙන්න, ශෝක කරන්න ඔබවහන්සේලාට පුළුවනි. එතකොට අද දවසේ දී එක අරමුණක් අරගෙන අපි පැහැදිලි කරගනිමු. අම්මා සිහිවෙනකොට, අම්මා කියලා ඔබවහන්සේලාට සිහිවෙන තැනට, සිහිවෙන මනසට, සිහිවෙන විඤ්ඤාණයට කියනවා කර්ම විඤ්ඤාණය කියලා.

අනාථපිණ්ඩිකෝවාද සූත්‍රයේ³ දී සැරියුත් මහරහතන්වහන්සේ දේශනා කරන්නේ "ගැහැවිය, ඔබගේ සිතට ඇස ඇසුරු නොවේවා. රූපය ඇසුරු නොවේවා, වක්ඛු

³ pitaka.lk/20141

විඤ්ඤාණය ඇසුරු නොවේවා” කියලා. ඒ දැන් මේ වෙලාවේ දී අම්මා මතක් වූ සිත තමයි අපි කියමු ඔබගේ සිත. ඔය ඔබගේ සිතට ඔබගේ අම්මා කියලා දනුම ඇවිල්ලා තියෙන සිතට අතීත, අනාගත, වර්තමාන, ආධ්‍යාත්මික, බාහිර, දුර, ළඟ, ඔදරික, සුකුම, හීන, ප්‍රණීත (එකොළොස් ආකාර) කිසිදු රූපයක ඔය සිත පිහිටන්න දෙන්න එපා. ඒකයි මේකේ තියෙන ඉලක්කය. මේ විඤ්ඤාණය අතීත රූපයක හෝ පිහිටන්න පුළුවනි. වර්තමාන රූපයක හෝ පිහිටන්න පුළුවනි. අනාගත රූපයක හෝ පිහිටන්න පුළුවනි. ඒ නිසා ඔය සිත, මනසට තියෙන එකම රැකවරණය තමයි සිහිය. ඔය සිතේ මිදීමට, ඔය විඤ්ඤාණය නොවැඩීමට, මහත් බවට විපුල බවට පත් නොවීමට තමයි මේ ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බැලිය යුත්තේ, නැත්නම් සතිපට්ඨානය වැඩිය යුත්තේ. ‘අම්මා’ කියලා සිහිවෙනකොට සිහිවෙන අම්මා ‘වර්තමානයක ඉන්නවා’ කියන තැනකින් ද, ‘මැරුණු අම්මා’ කියලා අතීතයකින් ද, ‘හම්බ වෙයි’ කියලා අනාගතයකින් ද, කොතැනක හෝ තමන් ක්ෂේත්‍රය දැනගන්න. දැනගෙන ඒ අරමුණ පිරිසිදු කරන්න. පිරිසිදු කරන්න කියලා කියන්නේ අතීතයෙන් නම්, මැරිලා නම් අතීත රූපයයි පිරිසිදු කරන්න වෙන්නේ. ඉන්නවා නම්, ඉන්නවා කියලා දැනෙනවා නම් වර්තමාන රූපයයි පිරිසිදු කරන්න වෙන්නේ. ඉඳියි, හම්බවෙයි කියලා අනාගතයකට දැනෙයි නම්, අනාගත රූපයයි පිරිසිදු කරන්න වෙන්නේ.

එතකොට ඔබවහන්සේලාට තියෙන්නේ රූපස්කන්ධයත්, රූපස්කන්ධයේ උදයත්-වැයත් බලන්න. ඒ බලනකොට මේ සිතේ තියෙන නිමිත්ත ඒ රූපයේ නොපිහිටන්න සකස් කරන්න. මේ ‘අම්මා’ කියලා සිතට දැනෙන අරමුණට, හැඟීමට මේ රූපය පිළිගන්න දෙන්න එපා. හැම වෙලාවෙම කළ යුත්තේ ඒක. සතරමහා ධාතුචේ, නැත්නම් ස්පර්ශ ආයතන හයේ අම්මා නොදකින්න, ස්පර්ශ ආයතන හයේ පවතින සැබෑ ම ඇත්ත අල්ලලා දෙන්න මනසට. සතිපට්ඨානය වඩන්නෙ එහෙමයි.

වඩන්නේ කොහොමද? ‘අම්මා’ කියලා සිහිවෙනකොට දැන් ඔබවහන්සේලාට සුදුසු වෙලාව කායගතාසනිය වඩන්න. දැන් සුදුසුයි වෙලාව ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බලන්න. ඒ රූපයට

සිතින්ම යනවා, ගිහිල්ලා ‘අම්මාගේ රූපය’ බලනවා නෙමෙයි. රූපයේ සැබෑම ස්වභාවය, තත්වු ස්වභාවය, බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කළත් නොකළත්, බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළ වුණත් නොවුණත්, අද දවසේ දී කෙනා කෙනාට තම තමන්ට ප්‍රකට ඇත්ත බලන්න. ඒ රූපය කෙස්, ලොම්, නිය, දත් කියලා මේ කොටස් ටික ඕනේ නම් තද ගතිය නේද, පයවි ස්වභාවය නේද කියලා තහවුරු කරගන්න. පින්, සෙම්, සැරව කියන්නේ ගලන වැගිරෙන ස්වභාවය, ආපෝ ධාතුව නේ කියලා තහවුරු කරගන්න. බාහිර ධාතුවට සංසන්දනය කරලත් බලන්න. කොච්චර වෙලාවක් ගියාත් කමක් නැහැ. මේ ධර්මයේ දී අපිට කාලය කියලා එකක් නැහැ එහෙම. ඊටපස්සේ ඒ ශරීරය කුණු නොවී, නරක් නොවී පවතින්නේ තේජස නිසයි කියලා දකින්න. ඊටපස්සේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයේ ඉඳලා, අතපය හකුළුවන දිගහරින තැන දක්වා වායෝ ධාතුවේ ක්‍රියා ටික බලන්න. හොඳට තේරෙයි ශරීරයක සම්පූර්ණ පැවැත්ම, අන්තර්ගතය සහ ක්‍රියාකාරිත්වය සතර මහා ධාතුවකයි තියෙන්නේ.

“කනබොන ආහාරය නිසා මේ රූපය හැදෙනවා නේද? ආහාරය නැතිවෙනකොට නැති වෙනවා නේද?” කියලා බලන්න. එතකොට කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු මෙබඳු කොටස් ටිකක් ඇසුරු කරගෙන තියෙන මේ රූප මිටිය ඇස් ඉදිරිපිටට එනකොට, ‘මේ අම්මා’ කියන ප්‍රපංච සංඥාව මනසේ යෙදුණ එකක් නේද කියලා බලන්න. හැමවෙලාවෙම රූපය දකිනකොට අම්මා කියන ප්‍රපංච සංඥාව මනසේ යෙදිලා මිසක, ඒ රූප නිමිත්තම අරගෙන මනසේ හදගන්න ‘අම්මා’ කියන නිමිත්ත ඒ රූපයට අයිති නැති බව, රූපය අනාත්ම බව, අනාත්ම රූපය දකිනකොට මනස තුළ ‘අම්මා’ කියන හැඟීම, නිමිත්ත ඇතිවෙලා තියන බව දකින්න. මේ වර්තමාන රූප, අතීත රූප කියලා වෙනසක් නැහැ, බලන විදිහ එකමයි.

එතකොට ඇහෙන්න දැක්කා නම් දැක්කේ අනාත්ම වූ සතර මහා ධාතුවක් තියෙන තැනක පිහිටි වර්ණ සටහනක් මිසක, නැත්නම් සතරමහා ධාතුව මිසක, අතීතයේ දී වත් අම්මා දකලා තිබුණා නෙමෙයි. වුණේ ඒ රූපය දකිනකොට අම්මා කියන

හැඟීම ඇතිවෙව්ව එක. තමන්ම තමන්ට උපමා උපමෙයා දී ගත හැකියි. ආටෝ වගේ දේවල් ගෙවල්වල ගහලා තියෙන්නේ ඇයි? ඒ රූපය සංකේතයක් තමන්ගේ මනසේ තියෙන කෙලෙස් නිමිති අවදිකරගන්න. එහෙනම් තමන් 'අම්මා' කියලා මනසේ නිමිත්තක් හදගන්නා නම්, කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු මේ සතරමහාධාතු රූපය සංකේතයක් 'අම්මා' කියන ගති ටික මනසේ සිහිපත් කරගන්න. "ආදරණීය, තමන්ට උදව් උපකාර කළ, සෙනෙහෙවන්ත අම්මා" කියනකම, ගතිය මනසේයි තියෙන්නේ. මේ රූපය, කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු රූපය ඇතිනාක් මනසේ තමන්ගේ 'අම්මා ජීවත් වෙනවා' කියනකම තියනවා. අම්මාව ජීවත්කරවගන්න තියෙන රූපය තමයි මේ රූපය. මේ රූපය අම්මා නෙමෙයි. නමුත් කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු මේ සතරමහාධාතු රූපය ඇතිනාක් ඒ රූපය දකිනකොටම අම්මා කියන හැඟීම එන නිසා, මගේ ලෝකයේ අම්මව ජීවත් කරවගන්න තියෙන රූපය මේ සතරමහාධාතු රූපය.

එයා දන්නවා මේ රූපය දකිනකොටයි 'අම්මා' කියන හැඟීම එන්නේ කියලා. 'රූපය අම්මා' කියලා දකින්නේ නැහැ. 'රූපය අම්මාගේ' කියලා දකින්නේත් නැහැ. එතකොට ආහාරයෙන් හැදුණු ඒ රූපය නැති වුණු දවසට, තමන්ගේ මනස තුළ ඉන්න අම්මාව ආහාරයෙන් හැදුණු ඒ රූපය බලලා උපදවාගන්න බැරි වුණු විට 'මැරිලා' කියනවා. නමුත් 'අම්මා' නැතිවෙන්නේ නැහැ. ආටෝ එකක් වගේ වෙන සංකේතයක් ඕනේ වෙන්නේ එතකොටයි 'අම්මා' කියන ගතිය නැවත උපද්දවගන්න.

එතකොට හැමවෙලාවෙම 'අම්මා කියන හැඟීම' (ඔයාලගේ විඤ්ඤාණය) ධාතුචේ පිහිටියොත්, රූපයේ පිහිටියොත්, ඔයාලට කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් පෙනෙන්නේ නැහැ. මහාභූත, උපාදය රූප පෙනෙන්නේ නැහැ. පෙනෙන්නේ සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් - දෘෂ්ටියෙන් වැහිලා. එතකොට මේ රූපය මෙහෙම පිරිසිඳ දකින්න දකින්න, ඒ රූපයට නැමිලා 'අම්මා' කියලා මනසේ උපදින මේ ගතිය ටික ටික අඩු වෙනවා. නැමිව්ව ගතිය අඩු වෙනවා. ඒ රූපය හොඳටම පිරිසිඳ දකලා මෙන්න මේ අම්මා

කියන ගතිය, ක්ලේශය, ආශ්‍රවය මනසින් නූපදින තත්ත්වයට පත්වෙනවා. අපි අම්මා කියන රූපය ගනිමු. එයා දන්නවා “ඒ අම්මා කියන රූපය කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු සතර මහාධාතු රූපයයි ඇත්ත ඇති හැටියට පවතින්නේ. ඒ රූපය අරබයා මනසින් එබඳුම ප්‍රපංච සංඥාවක් හදගෙන එතකොට ඒකට තමයි අපි ‘අම්මා’ කියලා කතා කළේ” - ප්‍රපංච කියලා කියන්නේ මේ විදිහම සංඥාවක් හදගන්නවා කෙලෙස් එක්ක. ඒකට කියන්නේ ප්‍රපංච සංඥා සංඛාර කියලා.

ඒකයි මම කිව්වේ ගෙවල් දෙරවල්වල ගොටෝ ගහලා තියෙන්නේ මොකටද? ඒ ගොටෝ එක දකිනකොට ‘අම්මා’ කියලා සිහිවෙන්න. එතකොට ‘ගොටෝ එකේ අම්මා ඉන්නවා’ නෙමෙයි නේද? එහෙනම් ආහාරයෙන් හැදුණු රූපයේ දී වුණෙත් ඒ රූපය අම්මා කියන තමන්ගේ මනසේ තියෙන ආශ්‍රව, ගති ටික සකස් කරගන්න, සිහිපත් කරගන්න උදව්වෙන රූපය. මේ රූපය බලාගෙන තමයි මේ ගති ටික මනසේ ‘අම්මා කියන නිමිත්ත’ හදගෙන, ඔය නිමිත්තයි හොඳට අපි අලුත්වැඩියා කර කර තියාගන්නේ. අර වර්ණ රූපෙන් එක්ක කයට දූනෙන ස්පර්ශය ගැටගහලා “අම්මාට තුරුලු වෙලා ඉන්නකොට මෙහෙම උණුසුමයි. අම්මා මේ විදිහට මට ආදරෙයි” කියලා ඔය වගේ සෙනෙහස, ආදරය, කැමැත්ත ඇතිවෙන විදිහටම මේ නිමිත්තටයි අපි හිතලා තියෙන්නේ. අර රූපය එක්කම සිහිකරලා අරගෙන යම්තාක් අම්මා ගැන විස්තර ටික මනෝමයෙන් මේ ප්‍රපංච සංඥාවටයි අපි ගැටගහලා තියෙන්නේ. දැන් ඇස් ඉදිරිපිටට ඒ රූපය දකිනකොටම අර හැඟීම් ටිකත් එක්කමයි ‘අම්මා’ කියන එක එන්නේ. සෙනෙහසත් එක්කමයි. එතකොට ඒකයි ගොටෝ එක දකිනකොටත් ඒ හැඟීම් ටිකත් එක්කම දුක එන්න පුළුවන්.

දැන් කෙනෙකුට එහෙම සිහිකරනකොට “ඒ වුණාට ඒක ගොටෝ එකක් නේ. නමුත් මම දකින අම්මා යනවා එනවා” වගේ තැනකින් තේරෙනවා නම්, එතකොට හිතන්න පුළුවනි, “හොඳයි වික්‍රපටියක, වීඩියෝ පටියක මේ මට අම්මා කියලා දූනෙන රූපය තිබුණොත්, මොකද ටීවී එකේ පෙනෙන ඒ රූපය හොඳට මේ විදිහම වලනයක් පෙනෙනවා නේ. හිතාවෙනවා නම්, කතා

කරනවා නම්, දුවනවා නම්, පනිනවා නම්, ගහනවා නම්, බණිනවා නම් ඔක්කොම පෙනෙනවා නේද?" කියලා බලන්න. "ටීවී එකේ ස්ක්රීන් එක ඇතුළේ හෝ ඇතුළේ වයර් කැලි, i.e., condenser ඔවා ඇතුළේ හෝ නැත්නම් කරන්ට් (current) එකේ හෝ නැතිනම් ඇන්ටනාවෙන් ආපු තරංගවල හෝ cd/dvd එක තුළ හෝ එහෙම සවිඤ්ඤාණක කෙනෙක් ඉන්නවා ද?" කියලා බලන්න. රූප ධාතුවක් තියෙන්නේ. ධාතුව කියලා කියන්නේ මේ පෙනෙන රූපය ද 'ස්වභාවයක්' යන ගණයට යනවා.

අර මම මතක් කරලා තියෙන්නේ මතක ද, අර කුණ්ඩදන හාමුදුරුවෝ පිටුපස ස්ත්‍රියක් නිතරම එනවා කියලා. එතකොට ඒක එයාට පෙනෙන්නේ නැහැ. කර්මයට අනිත් කර්මය ඇස් වලට පෙනෙනවා. එය ද වර්ණ සටහන විතරයි රූපය. එතකොට ඒක ධාතුවක්. ඒකයි වක්කු ධාතු, රූප ධාතු කියලා කියන්නේ. මේ රූපය ස්වභාව අර්ථයට යනකම් ම යනවා.

එතකොට මේ ඇස් ඉදිරිපිටට එන ඒ රූපය, ටීවී එකේ හරි තියෙන රූපය පෙනීම් මාත්‍රයක් විතරයි. ඔයාලට දැන් චිත්‍රපටියක් බලනකොට යම් නළුවෙකුගේ හෝ නිළියකුගේ හෝ රූපයක් අරගන්න පුළුවනි. අරගෙන හිතේ 'අහවල් නළුවා මෙහෙමයි' කියලා දකින්න පුළුවනි. ඔහොම දකිනකොටත් ඒ ටීවී ඒකේ ගිය ඒ රූපයේ බලන්න වෙච්ච දෙයක් තියෙයි ද? කියලා. ඒ ටීවී එක ඇතුළේ තියන කැලි උදව් කරගෙන යම් රූපයක් පෙන්නවා නම් ඒ රූප නිමිත්ත සිතටත් අරගෙන සිහි කරමින් ඉන්නත් පුළුවනි. දැන් ඔයගොල්ලෝ සිහිකරනකොටත් එබඳු රූපයක් තියෙයි ද කියලා බලන්න? නැහැ. කොහෙවත් නැහැ. එබඳු වූ ස්වභාව අර්ථයකට යනකම් ම රූපය යනවා. ඒක ඒ නිසයි 'නිරුද්ධයි, නිරුද්ධ වෙනවා' කියලා කියන්නේ. රූපය සත්ව, පුද්ගලභාවයෙන් හිස් වුණු විටයි, හිස් වුණු දවසටයි රූපය 'නිරුද්ධයි, නිරුද්ධ වෙනවා' කියන එක පෙනෙන්නේ.

ඉස්සල්ලාම ස්පර්ශ ආයතන හය ඇතුළේ ඉන්න පුද්ගලයෝ අයින් කරගන්න. හිස් වූ ආයතන ටිකේ 'නිරෝධය' එතකොට හසුවෙනවා. එතකොට අම්මා කියලා තේරුණ එක තමයි දැන් මේ

කර්ම විඤ්ඤාණය, කර්ම සිත. ඔය සිත විපාක නාමරූප දෙක බලාගෙන තියෙන්නේ. ඒ කියන්නේ ‘දුක්කා, පෙනෙනවා, පෙනෙයි’ කියලා අතීතයේ ඇස පැත්තට නැඹුරු වෙලා තියෙන්නේ. නැත්නම් ‘අම්මාගේ හඬ ඇහුණා, ඇහෙයි, ඇහෙනවා’ කියලා මේ නිමිත්ත ශබ්දයටත් ගැටගහලා, ‘අම්මගේ කෑම සුවඳ’ කියලා ගන්ධයටත් ගැටගහලා තියෙන්නේ. ඒ හැමතැනක දී ම ඔයගොල්ලෝ ඇසට පෙනෙන මානෙන් විදර්ශනා කළා නම් ඇති.

එතකොට හැමවෙලාවෙම ඒ ‘අරමුණ ඇත්ත වෙලා, ඒක ඇත්ත කරගෙන’, සිතේ උපන්න අරමුණ ස්පර්ශ ආයතන හයට නැඹුරු කරලා, ඒ තුළ සිතුවිලි වැල් යන එකයි වෙන්නේ. එහෙම වෙන්න නොදී, උපදින උපදින සිත කායගතාසනියේ බලයෙන් නවත්වන්න. පඤ්ඤායෙන පිටියායරෙ - ප්‍රඥාවෙන් මේ කෙලෙස් සෝභ වහන්න තියෙන්නේ⁴. හැමවෙලාවෙම නුවණින් වළක්වන්නේ. අම්මා කියලා හිතන්න හදනකොටම කායගතාසනිය පෙන්නනවා.

ඊටපස්සේ ‘මල්ලි’ ගැන හිතූණා, සිහිවුණා. සිහිවෙනකොටම අසිහිවත් වුණොත් ‘ඇත්තටම එහේ හිටපු මල්ලි කෙනෙක්’ ගැන සිතන්න පටන්ගන්න එක තමා වෙන්නේ. ගොවියෝ අතේ තියෙන වී ටික කුඹුරට ඉහලා, අස්වැන්නකුත් එක්ක වී ටික කපාගන්නවා වගේ. ඔබගේ ‘මල්ලි කියපු සිතට’ කිව්වොත් විඤ්ඤාණය, ඛේජය කියලා. “කම්මං බෙත්තං, විඤ්ඤාණං ඛේජං, තණ්හා ස්නෙහො” - කර්මජ රූප ටික, ඇස රූප, කන ශබ්ද ටික කෙත වගෙයි. තණ්හාව, උවමනාව තමයි මේකේ තියෙන ජලය⁵. ඔබගේ සිත මේ කෙතේ, ආයතනයන්ගේ වපුරලා ඔබ ආයතනයන්ගෙන් බොහෝ කොට යමක් හම්බ කර ගන්නවා. ‘මල්ලි’ කියන අදහස ආයතනයන්ගේ වපුරලා, ආයතනයන් දිහා බලාගෙන මල්ලි ගැන බොහෝ කරුණු, සැප, දුක උපදවා ගන්නවා. මල්ලි ගැන හිතලා හිතලා සැප විඳිනවා. මල්ලි ගැන හිතලා හිතලා දුක් විඳිනවා. ගොවියන් වී ටික කෙතේ වපුරලා

⁴ අජිතමාණවපුච්ඡා - pitaka.lk/41142/1041

⁵ පට්ඨමහවසුත්තං - pitaka.lk/28176

ගොයම් හැඳුණු කම හෝ නොහැඳුණු කම මත සැප දුක් විඳිනවා වගේ.

ඒ වගේ මේ ලෝකයා කෘෂිකර්මයක්, බෝග වගාවක් කරන්නේ. මනසේ තියෙන 'අම්මා' කියන ගතිය ස්පර්ශ ආයතන හයේ වපුරලා, 'ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඉන්න අම්මා' ගැන සතුටු වෙමින්, දුක් වෙමින් ඉන්නේ. ඒ නිසා ඔබගේ විඤ්ඤාණයට මේ කෙතේ ඉඩ නොදුන්නොත් පැල වෙන්නේ නැහැ ඒ බීජ. ඒ වගේ කෙන හිඳින්න. හැමවෙලාවෙම ක්ෂේත්‍රය නැති කරන්න.

එතකොට රූප ධාතුව පිරිසිඳ දකින්න දකින්න ඉස්සල්ලාම වෙන්නේ තණ්හාව වියළෙන එක. නිරෝධයේ දී තමයි කෙන නැති වෙන්නේ. මේ රූප ටික දකින්න දකින්න 'අම්මා, තාත්තා' කියලා හැඟීමකින්, ඇලීමකින් ඒ පැත්තට බලන්න නැඹුරු වෙන්න තියෙන ගතිය හිඳෙන්නේ. ඊටපස්සේ කෙන ද නැති වෙනවා.

ඒ නිසා හොඳට මතක තබාගන්න මුළු ලෝකයක්ම ස්පර්ශ ආයතන හයේ සැප දුක් දෙක වපුරලා, තමන්ම වපුරපු සැප දුක් දෙක හැමවෙලාවෙම අස්වෙන්න හැටියට නෙළා ගනිමින්, කපමින් ඉන්නේ කියන එක දකින්න. ඒ ටිකම කර කර ඉන්න නෙමෙයි පුතේ අපි පැවිදි වුණේ! මේක තේරුම්ගන්න ඕනේ. අපිට සැබැවටම ධර්මයක් නැති කාලයේ, දහම හොයන කාලයේ, බුද්ධ සාසනය ලෝකයේ රකින්න අපිට ගොඩනැගිලි හදමින්, අනිත් අය පැවිදි කරමින්, සාසනයේ පිට පැත්ත, පැවැත්ම හදගන්න වුණා. ඒවා කළ යුතුයි. මේ වෙනකම් කළා. නමුත් අද දවසේ දී හොඳට තේරෙනවා දුක වපුර වපුර, දුක නෙළා ගන්න ලෝකයක් කියන එක. ඒ හින්දා මේ කෙතේ දුක වපුරා ගන්න එපා. ධ්වට්ටිය යනවා වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ආපසු ආපසු මතක්කරලා දෙන්න.

ඕයාලට කායගතාසනිය වඩන්න එක තැනක ඉඳගෙන ඉන්නවා කියලා එකක් අවශ්‍ය නැහැ. හැබැයි සිහිය හැමවෙලාවෙම අවශ්‍යයි.

හොඳට වැවුන ගොයමකට පැනලා හොරා කාපු දෙනක්, ඌට නැවත නැවත ගහලා මට්ටු කරපු එකේ අත්දැකීමක්

නොවුණොත්, ඒ කුඹුරට පනිනවා මයි. ඒවගේ ස්පර්ශ ආයතන අනුව ගිහිල්ලා සැප දුක් විඳලා විඳලා හුරු මනසට එතන තියෙන ඇත්තත්, මේ මනස වළක්වා නොගෙන ස්පර්ශ ආයතන හයට ගියොත් ඇතිවෙන ආදීනවයත් නොපෙන්වුවොත්, කවදවත් නොයා ඉන්නේ නැහැ. ඒ හින්දා හරක් රකින එඬේරෙක් කෙටිට අරගෙන නිතරම එහාට මෙහාට ගහහා හරක් ටික රැක්ක යුතුයි වගේ, මේ සිත හවයෙන් මුදවාගන්න හැමවෙලාවෙම සිහිය නමැති කෙටිට අරගෙන රැක්ක යුතුයි. ඒකටයි භාවනා කරනවා කියලා කියන්නේ. ඒකටයි මහණ වුණේ.

ඔයාලට තේරෙයි බාහිර රූපය විපරිණාම වෙන දවසේ දී 'අම්මා මැරුණා' කියලා තමන්ට පෙනුනා නම්, ඒ රූපය පිරිසිදු දකින්න දකින්න ඒ රූපය අම්මා කියන මෝඩකම ගෙවුනොත්, ඒ රූපය විපරිණාම වෙන දවසට මව් මළ දුක එන්නේ නැහැ කියන එක. ඒක පෙනි පෙනි ඔයාලට කරන්න පුළුවන්. ඒකාන්තයෙන් මේ මාර්ගය දුක් නැතිකිරීමේ ක්‍රමයයි කියලා දක දක කළ හැකියි. මොන දුක් ද? මව් මළ දුක, පියා මළ දුක, සහෝදරයා, සහෝදරිය, ඥාති හිතෙහිත්, අප්‍රියයන් හා එක්වීම, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීම ආදිය. මේ ඔක්කොම සත්ව පුද්ගලභාවය ස්පර්ශ ආයතන හයේ වපුරලා උපදවාගත්ත දුක්.

ඒ නිසා තමන්ට තමන් පිහිටක්, රැකවරණයක් කරගන්න. මමත් ඉන්නවා. මම නිතරම බණ කියන්න එන්නේ නැහැ. භාවනා සම්බන්ධ අවශ්‍ය දෙයක් තිබුනොත් කතා කළ හැකියි.

පුළුවන් තරම් උත්සාහවත් වෙන්න මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ එකකට වත් අනුගත නොවුණු විදිහට සිත පවත්වගන්න. ආධ්‍යාත්මික ආයතන එක් අන්තයක්, බාහිර ආයතනය එක් අන්තයක් විඤ්ඤාණං මජ්ඣේ. නාමය එක් අන්තයක්, රූපය එක් අන්තයක් විඤ්ඤාණං මජ්ඣේ කියලා කියන්නේ මේ සිත මේ එකකටවත් බහාලන්න එපා⁶. කුඹුරු කළා, ගොවිතැන් කළා අනන්ත සංසාරේ. ඒ කළ ගොවිතැන් වලින් අස්වැන්නත් ලැබුණා. අස්වැන්නත් අපිටම භුක්ති විඳින්න වුණා. ගොවියෝ කරන

⁶ මජ්ඣේ සූත්‍රය - pitaka.lk/31157

ගොවිතැන් වගේ වී, මුං, කවිපි නම් නෙමෙයි, දුක වගා කළේ. ඒකයි බුදු හාමුදුරුවෝ දේශනා කරන්නේ “දුකම උපදිනවා, දුකම පවතිනවා, දුකම නිරුද්ධ වෙනවා. වෙන අත් කවරෙක් ද?” කියලා. ඒ නිසා දුක වගාකරන්න එපා. ලෝකයා හිතාගෙන ඉන්නේ සැප විතරයි අපි හදගෙන උපදවාගෙන විදින්නේ කියලා. විත්‍රපටියක් බලලා සැප විදින්න ඕනේ වුණොත් අපිට පෙනෙනවා අපි එක හදගන්න ඕනේ. සැප කියලා අපි රස්සාවක් කරලා, මුදලක් අරගෙන හොඳ ගෙයක් හදලා, ඔය ටික කරලා ඒ සැප අපි උපදවාගෙන විදින්නේ. තමන් උපදවාගෙන විදින්නේ හින්දා ඕනේ නම් තමන්ට උත්සාහයෙන් ඒක හදගත හැකියි.

නමුත් ලෝකයා දකින්නේ නැහැ දුකත් උපදවාගෙන විදින්නේ කියලා. සැප නම් උපදවාගෙන විදින්නේ. දුක තියෙන එකක් විදින්න වෙනවා වගේ. නමුත් යථාර්ථය දුකත් උපදවාගෙනයි විදින්නේ. දුක උපදවාගෙන දුක් විදින කෙනෙක් ගැන අපිට මොනවද කියන්න තියෙන්නේ? මෝඩයි කියලා මිසක වෙන දෙයක් නෙමෙයි නේද? ඒ වගේ පුතේ අනන්ත සංසාරේ දී අපි ඔක්කොමලා කළේ දුක ම වගා කරලා දුක ම අනුභව කළ එක. මේ ටික තේරුම් ගන්න.

ඒකයි ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය දැක්කොත් කෙනෙක් එක දවසක් ජීවත් වුණත් වටිනවා කියලා කියන්නේ. රූපයත්, රූපයේ උදයත් වැයත් හරියට දැක්කොත් එයා දන්නවා කනබොන බත්, පාන්, කවිපි, මුං ඇට අනාත්මයි නම්, එබඳු අනාත්ම වූ මුං ඇට, කවිපි ටිකක් නිසා ආත්මීය කැලි හැදෙන්නේ නැහැ. ඒ හැදෙන රූපය ද අනාත්මයි. එහෙනම් ‘අම්මා, තාත්තා, දුවා, පුතා’ ඒ නිසා හදගත්ත මනසේ නිමිති ටිකක් නේද කියන එක හොඳට පෙනෙනවා. මේ නිමිත්ත ඒකට බහාලන්න බැහැ. එහෙ අනාත්මයි කියන එක තේරෙනවා. එයා අනාත්මය දකිනවා. මේ දුක් වූ ස්පර්ශ ආයතන හයේ අනාත්මය හොඳට තේරෙනවා. ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය දැක්කොත් එයාට තේරෙනවා ලෝකය, තුන් හවයම මනස තුළ හදගත්ත ප්‍රපංච නිමිත්තක් නිසයි තියෙන්නේ කියලා. දුක කියන එක මේ රූපයේ ඇත්ත නොදන්නකම නිසා හදගත්ත එකක් කියලා එයාට පෙනෙනවා. ඒ ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය

දැක්කොත්, එයා රූපය තුළ අම්මා දකින්නේ නැහැ. තාත්තා දකින්නේ නැහැ. මනුස්සයෝ දකින්නේ නැහැ. දෙවියෝ දකින්නේ නැහැ. බ්‍රහ්මයෝ දකින්නේ නැහැ. ප්‍රේතයෝ, අසුර, නිරි, තිරිසන් සත්තු දකින්නේ නැහැ. තමන්ව වත් දකින්නේ නැහැ.

මජ්ඣිම නිකායේ මූලපරියාය සූත්‍රයේ පෙන්වන්නේ මඤ්ඤාණා කරනවා කියලා, පඨවියේ මඤ්ඤාණා කරනවා කියලා. පඨවියේ පඨවිය හැටියට ලෝකයා කියනවා මේ තද ගතිය කියලා. නමුත් තද ගතිය තුළ තවම මනුස්සයෝ දකිනවානේ. තද ගතිය තුළ දෙවියෝ දකිනවානේ. තද ගතිය තුළ බ්‍රහ්මයෝ දකිනවානේ. එයා ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය දැක්කොත් පඨවිය මඤ්ඤාණා කරන්නේ නැහැ. ඒ නිසා තමන්ගේ මනස තුළ ඇතිවෙච්ච ප්‍රපංච සංඥාවක් කියන එක පෙනෙනවා. ප්‍රපංච සංඥාව අනාත්ම වූ ආයතනයන්ගේ බහාලා ඒ ආයතන ටික දිහා බල බලා ලෝකයා මව් මළ දුක, පියා මළ දුක විඳින්නේ කියලා එයා දකිනවා. මේ පටිච්චසමුප්පාදය මයි. මෙහෙත් (බාහිර) අනාත්ම වූ ධාතුව දිහා අවිද්‍යා සංඛාරයෙන් හටගත්ත කර්ම විඤ්ඤාණයකින් බලලා, ඒ ටික ‘අම්මා, තාත්තා’ කරගෙන ඒ අම්මා, තාත්තා නිසා ජරා මරණ දුක් විඳිනවා.

එතකොට මෙන්න මේ ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය, ඒකෙන් රූපස්කන්ධයේ උදය-වැය දැක්කොත් එයා පඨවිය පඨවිය හැටියට දකිනවා. “පඨවියේ තමන් ඉන්නවා” කියලා දකින්නේ නැහැ. “තමන් නිසා පඨවිය තියෙනවා” කියලා දකින්නෙත් නැහැ. පඨවිය මඤ්ඤාණා කරන්නේ නැහැ. එතකොට එයා දන්නවා මේ ධාතුව පිරිසිදු නොදන්නාකම නිසා තමා තුළ ප්‍රපංච ඇතිවෙච්ච හැටි.

ඒ අම්මා, මල්ලි ගැන මෙනෙහි කරපු විදිහට මයි ‘මාවත්’ (තමන්වත්) මෙනෙහි කරන්නේ. ‘මම’ කියන හැඟීම ගත්තහම අතීත රූපයකවත්, වර්තමාන රූපයකවත්, අනාගත රූපයකවත්, අධ්‍යාත්මික රූපයකවත්, බාහිර රූපයකවත් ‘මම’ ඉතුරු කරන්න එපා. “මම කැතයි නේද?” කියලා දුකක් එනවා නම්, “මම ලස්සනයි නේද” කියලා සතුටක් එනවා නම්, ඒ ලෝභ, ද්වේශ දෙකම අවිද්‍යා මූලික වයි හටගත්තේ. ඒ අරමුණ පිරිසිදු කරන්න.

කොහොමද? මෙතැන ද මේ වගේම කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු කෙස්, ලොම්, නිය, දත් කියන පඨවි කොටස්, පිත්, සෙම්, සැරව කියන ආපෝ කොටස් ආදී සතරමහා ධාතුවෙන් යුක්ත රූපය ඇසුරු කරගෙන තියෙන වර්ණ සටහන දකිනකොට ‘මම’ කියන හැඟීමක්, නිමිත්තක් මනසේ හදගෙන, ඒ නිමිත්තයි අපි අලුත්වැඩියා කළේ. “මේ මම, මගේ නම මේක, මගේ ගම මෙහෙ, මගේ අම්මා, තාත්තා මෙහෙ, මගේ වාසගම මෙහෙමයි, මම ඉන්නේ අහවල් තැන, මම මේ තරම් දක්ෂයි, ලස්සනයි” කියලා මේ එක නිමිත්තට අනුබන්ධන විත්ත වීපී කියලා අසංබේද්‍ය ගණන් කරුණු කාරනා එකතු කරලා තියෙයි. මේ රූපය, අතීත රූපය දකිනකොටම, මෙබඳු වූ ගති ස්වභාවයෙන් යුක්ත ‘මම’ එයි ඔයාලට.

ඒ විදිහටම වර්තමානයක මේ සවිඤ්ඤාණක කය, හැමවෙලාවෙම මේ සිත කයේ හැපිලා තියෙන්නේ. මෙතන ද වර්තමානයක මේ රූපය කන බොන ආහාරයෙන් හැදුණු කෙස්, ලොම්, නිය, දත් කුණප කොටස් ධාතු වශයෙන් පිහිටලා තියන මේ රූපය දකිනකොට ‘මම’ කියන හැඟීම, නිමිත්ත මේ මනසේ යෙදිලා නේද කියලා දකින්න. අතීත රූපයත් එහෙමයි. ආධ්‍යාත්මිකත් එහෙමයි, බාහිරත් එහෙමයි. කණ්ණාඩියක වේවා, පත්තර කඩදසියක වේවා, ගොටෝ එකක වේවා ‘මම’ කියන හැඟීම එනකොට ඒ විදිහට බලන්න. මේ එකොළොස් ආකාර රූපයේ කුමන තැනක දී හෝ ඔයාලට ‘මම, මගේ රූපය’ හම්බවෙන්න පුළුවන්. ඒ හම්බවෙන හැමතැනක දී ම ‘මගේ රූපය’ හම්බවෙන්න පුළුවන් ක්ෂේත්‍රය තමයි මේ එකොළොස් ආකාර වටපිටාව. ඒ කුමන හෝ තැනක රූපයත්, රූපය පිහිටි පසුබිමත් සිහිකරලා මහාභූත හෝ උපාදය රූපයි කියලා හොඳට තහවුරු කරවන්න. ‘මම’ කියන හැඟීමට මේ රූප ධාතුවේ ඉඩක් නොදෙන්න. එතකොට එහෙම වුණහම මේ රූපයේ ඇත්ත ඇතිහැටිය පෙනෙනවා. හැමවෙලාවෙම ඒ රූප, ශබ්ද හේතු කරගෙන මනසින් හදගත්ත නිමිත්තක් එක්කමයි සිතීම, කීම, කිරීම කරලා තියෙන්නේ කියන එක පෙනෙයි. “සිහිනෙන්නත් කවදවත් ස්පර්ශ ආයතන හයට අපි හිතීම, කීම, කිරීම කරලා නැහැ” කියලා ඔයාලට තේරෙයි. ඒක විපාකයක්. සිතීම, කීම, කිරීම කරන්නත්

බැහැ. දිට්ඨියේ දිට්ඨිමත්තං, සුතෙ සුතමත්තං, මුතෙ මුතමත්තං, විඤ්ඤානෙ විඤ්ඤානමත්තං - පෙනෙන දෙය පෙනීමක් විතරයි.

මේ මගේ හැඩේ ගත්තොත් කාටත් තේරෙයි හාමුදුරුවනමක්. දන්න අයට තේරෙයි 'සුදස්සන හාමුදුරුවොත්' කියලා. මේ රූපය හරියට කොඩියක්, බෝඩ් (board) එකක් වගෙයි. මේක අරගෙන එහාට මෙහාට යන ගානේ කෙනා කෙනාගේ මනස තුළ 'ආ.... සුදස්සන හාමුදුරුවොත්' කියලා සිහිවෙනවා. මේ රූපය දකිනකොට එක් කෙනෙකුට සුදස්සන හාමුදුරුවෝ සිහිවෙනවා. එයා දන්න සුදස්සන හාමුදුරුවෝ හොඳ කෙනෙක් වෙන්න පුළුවන්. තව ටිකක් ඉස්සරහට යනකොට තව කෙනෙකුට මේ රූපය දකිනකොට 'සුදස්සන හාමුදුරුවෝ' කියන හැඟීම එනවා. එයාගේ මනස තුළ ඉන්න සුදස්සන හාමුදුරුවෝ නරක කෙනෙක් වෙන්න පුළුවන්. අමනාප කෙනෙක් වෙන්න පුළුවන්. දුස්සීල කෙනෙක් වෙන්න පුළුවන්. සමහර විට සිල්වත් කෙනෙක් වෙන්න පුළුවන්. සමහර විටක නුවණක් තියෙන කෙනෙක් වෙන්න පුළුවන්.

එකම අරමුණ කෙනෙකුට මනාපයි, කෙනෙකුට අමනාපයි උනේ තමතමන් ගාව ඉන්න කෙනා සිහිකරගත්ත නිසා මිසක මෙනන තියෙන දෙය සිහිකළ නිසා නෙමෙයි.

ඒ හැමෝටම මේ රූපය කනබොන ආහාරයෙන් හැඳුණු වර්ණ සටහනක්. කොඩියක් බඳු මේ රූපය එහාට මෙහාට යද්දී කෙනා කෙනාගේ මනසේ අහවල් හාමුදුරුවෝ, අහවල් කෙනා කියන ගති ටික සිහිවුණා නේද? අපේ මනසේ මෙහම දෙයක් වුණා නේද කියලා ඒ අය මේ විද්‍යාව දන්නේ නැහැ. ඒ නිසා ඒ විඤ්ඤාණය නැවත මේ නාමරූප දෙකම ඇසුරු කරගෙන පවතිනවා. නාමරූප නිසා හටගත්ත විඤ්ඤාණය නැවත මේ නාමරූප දෙකම ඇසුරු කරගෙන පවතිනවා.

එතකොට ඉපදුණ, දිරන, මැරෙන්නෙක් වෙනවා. පුද්ගලයෙක්. ලෝකයේ, ස්පර්ශ ආයතන හයේ 'සුදස්සන හාමුදුරුවන්ව' දකින පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය වෙලා. හොඳ සුදස්සන හාමුදුරුවන්ට වදින්නත්, නරක සුදස්සන හාමුදුරුවන්ට

ගහනවා කියලා හිතලා කඩු පොලු අරගෙන කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු සතර මහා ධාතු රූපයට ගහන්න කරන්න වුනත් ඉදිරිපත් වෙයි. කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු සතර මහා ධාතුවට ගහන්න බනින්න ඉදිරිපත් වෙන්නේ තමන්ගේ මනසේ තියෙන නිමිත්ත හරහායි.

ඔය මෝඩකම අද විතරක් නෙමෙයි අපි කළේ. මම මේ කියන ටික නැවත නැවත අහන්න. අහලා ඒ විදිහට යොදගන්න. භාවනා කරනවා කියලා කාලේ අතහරින්න එපා. අපිට අසංඛෙය්‍යක් ආයුෂ නැහැ කාලය අපතේ හරින්න.

සමහර අවස්ථාවල දී ඔයාලට තේරෙයි මම නිකන් ඉන්නේ කියලා. නැහැ, බොහෝ අවස්ථාවන්වල මම මොන දෙයක් කරකර හිටියත් මනස දිහා බොහෝ වෙලාවට බලමින් ඉන්නේ. උපදින අරමුණු මේ ස්පර්ශ ආයතන හය මත පිහිටන්න නොදී, එතන මෙනෙහි කර-කර ඉන්නේ. ඇත්තටම කල් නොයවා විපාක දෙනවා. තමන්ගේ මනස තුළ ඇති දූවෙන තැවෙන ගතිය අඩුවෙනකම, නිවෙන ගතිය තමන්ටම තේරෙයි.

ඒ නිසා භාවනා කරනවා කියලා මොකක් හරි දෙයක් කරන්න එපා. කායගතාසතිය වඩන්න. මේ විදිහට වැඩුවොත් ආශ්‍රවක්ෂය වෙනවා. ඔය මොකුත් දන්නේ නැතිව, කුණප කොටස් ටිකත්, කුණප කොටස් ටිකේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් බැලුවොත්, දන් 'බලන්නා' ඉන්නවා. වෙනදට මේ රූපය අම්මා කියලා නැඹුරු වෙච්ච විදිහට, දන් ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බලන්න නැඹුරු වෙලා එයා. මේක එයාට පුණ්‍යාභිසංඛාරයක්. මේ රූපයත්, රූපයේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් බලන එක පුණ්‍යාභිසංඛාරයක් - නමුත් 'කෙනා' ඉන්නවා හොඳට.

නමුත් මේ රූපයත්, රූපයේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් බලනවා 'කෙනා' නැති කරගන්න. සම්පූර්ණ අවධානය වෙනස්. හව නිරෝධය සඳහා. මේකේ දී කරන දේ නෙමෙයි, දිට්ඨියෙයි (දැකීමෙයි) උත්තරය තියෙන්නේ. හැමවෙලාවෙම මේ රූපය දකිනකොට 'අම්මා' නැතිනම් 'මම' කියන හැගීම්, ආශ්‍රව

ගෙවාගන්න ඕනේ කියන තැනින්, ආශ්‍රවක්ෂය නුවණ තියාගෙන ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බලනවා. 'කෙනා' නැහැ.

නමුත් අනිත් කෙනා නුවණ වඩන්න, සිත දියුණු කරගන්න ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බලනවා. එතකොට 'කෙනාගේ' නුවණ වැඩෙනවා, 'කෙනාගේ' සිත දියුණු වෙනවා. භවයේ උසස් වෙනවා එයා. මෙතන කෙනෙක් උදය-වැය බලනකොට එන්න එන්න කෙනාගේ සීලය වැඩෙනවා. කෙනා දියුණු වෙනවා. කාමාවචර මට්ටම ඉක්මවා රූපාවචර මට්ටමටත් යයි. රූපාවචර මට්ටම ඉක්මවා අරූපාවචර මට්ටමටත් යයි. හොඳට එන්න එන්න සිත වැඩෙයි. සීලය එන්න එන්න නොකැඩෙන මට්ටමට පිරෙයි. හොඳ සිල්වතෙක් වෙයි. හොඳ ධ්‍යාන ලාභියෙක් වෙයි. හොඳ නුවණැත්තෙක් වෙයි. පිරිපුන්, පිරිසිදු පුද්ගලයෙක් වෙයි. ඒ නිසා බ්‍රහ්මයෙක් වෙන්න පුළුවන්. නමුත් අවිද්‍යාව ඇතුළේ. ආශ්‍රවක්ෂය වෙන්නේ නැහැ.

පොඩි වෙනසයි. ආශ්‍රවක්ෂයට සිත නමන කොට ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය වඩන්න වඩන්න ආශ්‍රවක්ෂය වෙයි. සිල්වතෙක් වත් පිහිටා හිටින්නේ නැහැ. ධ්‍යාන ලාභියක්වත් පිහිටා හිටින්නේ නැහැ. ප්‍රඥවන්තයෙක් වත් පිහිටා හිටින්නේ නැහැ. පහුරක් විතරයි, ඒක කර තියාගෙන යන්නේ නැහැ. ඒක ද අතහැරෙනවා.

මේ හැමදෙයක්ම මුළු ලෝකයක්ම කරන්නේ යමක් සඳහා නම්, ඒ අවශ්‍යම දෙය නැහැ. යතුර නැහැ. ඒ නිසා මේ අර්ථය දැනගෙන කරන්න.

අනුරුද්ධ මහරහතන්වහන්සේ දේශනා කරනවා "කෙනෙකුට සතර සතිපට්ඨානය නිවැරදි වුණොත් ඔහුට නිවන නිවැරදි වුණා. සතර සතිපට්ඨානය වැරදුණොත් ඔහුට නිවනයි වරදින්නේ" කියලා. ආශ්‍රවක්ෂයට සතිපට්ඨානය වඩනවා ද, තමන් සිහිය නුවණ දියුණු කරගන්න සතිපට්ඨානය වඩනවා ද කියන කාරණාව තේරුම් අරගෙන කරන්න. දෙන්නම එකයි, වෙනසක් නැහැ පෙනෙන්නේ කරන ක්‍රියාව තුළ. නමුත් අර්ථය වෙනස්. මාර්ග වෙනස්.

මනුස්ස ලෝකයටත් සීල, සමාධි, ප්‍රඥ, බ්‍රහ්ම ලෝකයටත් සීල, සමාධි, ප්‍රඥ. අරුපී බ්‍රහ්ම ලෝකයටත් සීල, සමාධි, ප්‍රඥ. නිවනටත් සීල, සමාධි, ප්‍රඥ කියලා කියන්නේ ඒකයි. නමුත් සංඛ්‍යායේ ශ්‍රේෂ්ඨත්වයටද, අසංඛ්‍යායටද කියන එක තියෙන්නේ ඉලක්කය මත. බොහොම සියුම්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ නොයෙක් තැන්වලින් නොයෙක් ආකාරවලින් වටලලා අරගෙන නොයෙක් විදිහේ දේශනාවන් කරන්නේ අන්තිමට මෙන්න මේ පැටලිල්ල ලෙහා ගන්න. ඔය පටිච්චසමුප්පාදය, ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය, සතිපට්ඨානය, සුවිසි ප්‍රත්‍ය මේවා ඔක්කෝම ටික පෙන්නන්නෙම මේ පටලැවිල්ල ලෙහලා පෙන්නන්න. ඉතින් අනන්ත ජාති සංසාරේ කර්ම විපාක වලට අනාත්ම වූ ආයතන ටිකක් උපදවාගෙන, අද තියෙන වර්තමාන කෙලෙස් ටික, ආශ්‍රව ටික ඒ කෙතේ වපුරලා, ලෝකය හදගෙන දුක් විඳපු ඒ දුක කෙළවරක් නැහැ. ඉතින් පටිච්චසමුප්පාදය තේරුණොත් විතරක් එයා “මව් මළ දුකට අඬපු කඳුළු සතරමහා සාගරයට වැඩියි” කියලා පිළිගනියි කියනවා. මේකේ එව්වර පැටලිල්ලක් මේ තියෙන්නේ. මේක කියලා දෙන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් පහළ නොවුණොත් ලෝකයාට හීනෙකින්වත් තේරෙන්නේ නැහැ. අද බණ දහම් අහලා අහලා හිතලා හිතලාත්, මෙව්වර අහලත් ආශ්‍රව අනුව ගිය අපේ මනස තාම රළුයි නම්, කොහෙන් අපි මේක ඉබේ හොයාගන්න ද?

අපිට අද දවසේ දී මෙහෙම හරි තේරෙනවා. නමුත් මෙහෙම නොතේරුණු කාලේ, ගෙදර ඉන්න කාලේ සිහිකර ගන්න “බොහෝ නැදැයෝ එක්ක, ගහඛැනගන්න ලෝකයක් එක්ක ස්පර්ශ ආයතන හයේ ජීවත් වුණා මිසක මෙහෙම දෙයක් තියෙන්නේ කියන එකේ ඡායාවක් වත් අපිට තිබුණ ද?” කියලා. මේ ධර්මය නොදන්නා ලෝකයාට තම තමන්ගේ ලෝකය, ලෝකය වෙනවා.

නමුත් එක දෙයයි මම මතක් කරන්නේ. සිත රැකගන්න. මොන වැඩක් කළත් කමක් නැහැ. සිත රකින්නේ නිකම් නොවේ. උපදින උපදින අරමුණේ එඬේරෙක් කෙටිට අරගෙන දක්කමින්

ගවයන් රකිනවා වගේ, සිත රැකිය යුතුයි. නැත්නම් කියටවත් ඔබවහන්සේලාට 'හව නිරෝධයක්' නම් වෙන්තේ නැහැ. මහණ වුණේ ම ගෙදර ඉඳන් ඕක කරන්න බැරි හින්දයි. මේ පන්සල්, ආශ්‍රම හදගත්තෙන් ඕක කරන්න උපකාර පිණිස මයි. කරන්න අවශ්‍ය වටපිටාව හදලා, නොකර ඉන්නවා නම් තේරුමක් නැහැ.

ඉතින් බාහිර වැඩත් කරනවා, නමුත් මනසේ තියෙන අර්ථය ගිලිහෙන්නේ නැතිව. ඒ නිසා අපිට පුළුවන් ලෝකයට, සාසනයට බාහිර පැවැත්ම තුළ යම් සේවයකුත් කරමින්, නමුත් අපේ අර්ථයත් අතහැරෙන්නේ නැති විදිහට යමක් කළ හැකියි. බැරි නැහැ.

ඒ නිසා හොඳටම මතක තබාගන්න, අවධාරණයෙන්ම නැවතත් කියන්නේ ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බලන්න කියලා කිව්වෙ, සතිපට්ඨානය වඩන්න කියලා කිව්වෙ, පුද්ගලභාවයෙන් කරන්න නෙමෙයි. මනස තුළ තියෙන පුද්ගල ස්වභාවය, මනස තුළ තියෙන 'අම්මා, තාත්තා, අයියා, අක්කා, මම' කියන හැඟීම් ටික ගෙවෙන, ආශ්‍රවක්ෂයටයි ස්කන්ධයන්ගේ උදය-වැය බලන්න, කායගතාසතිය වඩන්න කිව්වේ කියන එක මතක තබාගන්න.

ඉඩ ලැබෙන අනිත් හැම වෙලාවකම සති නිමිත්තේ ඉන්න හුරුවෙන්න. මෙනෙහි කරන්න පුළුවන් හැම පරිසරයකම, හැම අවස්ථාවකම මෙනෙහි කරන්න.

හොඳට මතක තබා ගන්න, "එහේ අම්මා ඉන්නවා, තාත්තා ඉන්නවා" කියලා නැඹුරු වෙලා අම්මාගේ, තාත්තාගේ ශරීර ඇතුළේ බලන්න එපා. ගෙදර ඉස්සරහ ගොටෝ එකක් ගහලා තියෙයි නම්, ගොටෝ එක දකිනකොට 'තාත්තා' කියන හැඟීම එයි නම්, තමන්ට හොඳට තේරෙනවානේ අනාත්ම රූපයක් තියෙන තැනක 'තාත්තා' කියන හැඟීම ඇවිල්ලා තියෙන්නේ සිතට කියලා. එතැන දී තාත්තාගේ ඇගේ මේවා (ගොටෝ එකේ තියන කඩදසි තීන්ත) තියනවා කියලා බලන්න පුළුවන් ද? බැහැ. ගොටෝ එක තියෙන තැන 'තාත්තා' කියන හැඟීම ආවා නම්, දැන් එතන මහාභූත ටික ඇසුරු කරගෙන තියෙන වර්ණ සටහන. ඒ විදිහට දකින්න හැම සත්වයෙක් ම, පුද්ගලයෙක් ම මේ දැන් ද ගොටෝ ටිකක්.

කෙනා-කෙනාගේ මනස තුළ ඉන්න ලෝකය ජීවත් කරවන්නේ මේ ආයතන ටිකෙන්. මම ඉස්සර මතක් කළේ කාන්දම් කැලි සතරකට මැදි කරලා සමතුලිතව තියෙන යකඩයක් ගත්තහම, මේ යකඩය මේ විදිහට පවත්වනවා කියන එක අයිති යකඩයට නෙවෙයි. අයිතිය තියෙන්නේ යකඩයට වුට්ටක්වත් ගැවිලා නැති කාන්දම් කැලි හතරේයි. ඒ කාන්දම් කැලි හතරේ බලයෙන් මේ යකඩය පවතිනවා. යකඩය කාන්දම් කැලි හතරත් නොවේ. කාන්දම් කැලි හතර යකඩයත් නොවේ. දෙන්නම වෙනම ම ක්ෂේත්‍ර. නමුත් මේ කාන්දම් කැලි හතරේ සමතුලිතතාවය බිඳුනොත්, හතරම හෝ හතරෙන් එකක් හෝ නැති වුණොත් මේ යකඩයට තියෙන්න බැහැ.

ඒ වගේ ඇස, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, මනස කියන ස්පර්ශ ආයතන හය දකින්න වුම්බක හයක් වගේ. ඔය හය මැදි කරලා තියෙන යකඩය වගේ තමයි 'අම්මා, තාත්තා, අයියා, අක්කා, දුවා, පුතා, නංගී, මල්ලි, කාර්, බස්, වාහන, මිනිස්සු, සත්වයෝ, පුද්ගලයෝ' ඉන්න අපේ ලෝකය. මේ ලෝකය මේ ස්පර්ශ ආයතන හයෙන් එකකටවත් අයිති නැහැ. මේ ඔක්කොටම අයිතිත් නැහැ. එක ආයතනයක හෝ ඇත්ත දෑක්කොත්, සමතුලිතතාව බිඳුනොත්, මෙයට (ලෝකයට) රැඳෙන්න බැහැ. ඔයාලට ගොඩක් ඕනේ නැහැ. රූපය විතරක් පිරිසිඳ දකින්න. ඇස විතරක් පිරිසිඳ දකින්න. මේ ආශ්‍රව ටික තියෙන්නේ නැහැ. තියෙන්න බැහැ. එතකොට හැමවෙලාවෙම මේ යකඩ කැල්ල කාන්දම් කැලි හතර නිසාම පවතිනවා. කාන්දම් කැලි හතර නිසාම පවතින, ඒ හතර නිසාම ජීවත් වෙන ධර්මතාවයක් යකඩ කැල්ල.

කෙනෙක් යකඩ කැල්ල ඔතනින් අයිත් කරන්න හදනවා නම්, ගලවන්න හදනවා නම්, කුඩු කරන්න හදනවා නම්, මේ කාන්දම් කැලි හතරට මොකුත් කරන්නේ නැතිව. ඒ වගේමයි මේ අයතන හයේ බලයෙන් තියෙන ලෝකය, කෙනෙක් අනිත්‍යයි, ස්පර්ශය නිසා හටගත්තේ කියලා බලනවා නම් මේ ස්පර්ශ ආයතන හය එහෙමම තියෙද්දී. නමුත් එහෙම බැහැ ඒක. මේ යකඩය අයිත් කරන්න වුට්ටක්වත් මහන්සියක් වෙන්න ඕනේ නැහැ. වෙන්න ඕනේ මහන්සිය ඕනේ කුමකට ද? අන්න අර

චූම්බක හතරේ සමතුලිතතාව බිඳින්න. එකක් හෝ අයින් කරන්න. පොඩි වෙනස්කමක් හෝ කරන්න පුළුවන් නම් දශමයක හරි, ඒත් ඇති. මෙයාට හිටින්න බැහැ. ඒ වගේ මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ‘අම්මා, තාත්තා, දුවා, පුතා, මම’ කියලා ලෝකය හම්බ වෙද්දී, ආයතන තුළ දශමයක හෝ වෙනසක් ඔයාලට කරන්න පුළුවන් නම් - අනාත්මයි කියලා දකින්න පුළුවන් නම්, අනිත්‍යයි කියලා දකින්න පුළුවන් නම්, දුකයි කියලා දකින්න පුළුවන් නම් (සම්මා දිට්ඨි) මේ ලෝකය පවතින්නේ නැහැ. මේ ලෝකය පවත්වන්න බැහැ. වැටෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ “ලෝකයත්, ලෝකයේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත්, නැතිකරන මාර්ගයත් බඹයක් පමණ ශරීරයෙන් පනවනවා” කියලා දේශනා කළේ ඒ නිසයි⁷. කෙලේසය කෙලේසයක් විදිහට පෙනුණේ නම් හොඳට මතක තබාගන්න කාමලෝකයක් එක්ක සැපදුක් විඳින්නේ නැහැ. ලෝකයක් පෙනෙන්නේ නැහැ. සත්වයෝ පෙනෙන්නේ නැහැ. කෙලේසය කෙලේසයක් විදිහට නොපැමිණ ඒක ඇත්තම විදිහට හම්බවෙන නිසයි සැපදුක් විඳින්න පුළුවන්. මෙතනින් නැගිටිනකොට ඇත්තටම අම්මා ගැන, තාත්තා ගැන, එහා පැත්තේ තියෙන සේනාසනය ගැන ඔයාලට මනසේ හැපිලා පවතියි. ඒත් එහෙම පවතිද්දීත්, එච්චර සජීවීව පවතිද්දීත් ඔයාලට කායගතාසනිය වඩලා තමයි මේ ලෝකය දුරු කරන්න වෙන්නේ.

මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ‘මිනිස්සු, සත්ව, පුද්ගලයෝ, ගෙවල් දෙරවල්, යාන වාහන’ ඇතිතාක් ඔයාලගේ සංයෝජනය කාම ලෝකයට. ඔයාල කාමයෙන් මිඳෙන්නේ නැහැ. ඔයගොල්ලෝ යම් කලක රූපය පිරිසිඳ දැක්කොත්, එදාට කාමයෙන් මිඳෙනවා. අනාගාමී වෙන්න පුළුවන් රූපය පිරිසිඳ දැක්කොත්. මේ සතරමහා ධාතු වේ අම්මා, තාත්තා, නෑදෑකම් ටික නැතිවෙනවා.

මම එදා කියපු කතාව මට ඊයේ රැ භාවනා කරද්දී මතක් උනා. මම ඒක ආයෙත් මතක් කරන්නම්. සමහර පණුවෝ, පණුවෙක් හැටියට ඉපදිලා, පණුවෙක් හැටියට හැදිලා වැඩිලා, ඌ

⁷ රොහිතස්ස සූත්‍රය - pitaka.lk/29145

ම කෝෂයක් බැඳ ගන්නවා පණුවා කියන තැනින් අයින් වෙලා සමනළයෙක් වෙන්න. හැබැයි පණු වේශයෙන් ඉඳගෙන අනිත් පණුවෝ එක්ක යාළු මිත්‍රකම් පවත්වලා, ඒ පණු ලෝකය ඇත්ත වෙලා එයාට සමනළයෙක් වෙන්න බැහැ. කෝෂයක් බැඳලා පණුවෙකුට අයිති සම්පූර්ණ ක්ෂේත්‍රයෙන්ම එයා අයින්වෙනවා. පණුවා කන කෑමෙන්, පණුවා යන විදිහට යෑමෙන්, අනිත් පණුවෝ ඇසුරු කිරීමෙන් - මේ කෑමබීම, යෑම් ඒම් පණුවෙකුට අයිති හැම ක්ෂේත්‍රයෙන්ම අයින්වෙලා ලොකු පරිත්‍යාගයක් එයා කරන්නේ. කෝෂයක් බැඳ ගන්නවා සමනළයෙක් වෙන්න. ලොකු බලාපොරොත්තුවක්. බොහොම ටික දෙනාටයි සමනළයෙක් වෙන්න වාසනාව ලැබෙන්නේ. මොන විදිහකට හරි ඒ කෝෂය නිසාම ගොඩක් දෙනෙක් මැරෙනවා. නමුත් කාලයක් තියෙනවා එයාට. ප්‍රතිපදාවක් තියෙනවා ඒ සඳහා. පණුවෙකුට අයිති සියලුම ක්ෂේත්‍රය අයින් කරලා කාලයක් හිටියහම හොඳට ඒක මුහුකුරනවා. ඊටපස්සේ සමනළයෙක් වෙච්ච දවසට ඒ පණුවාට අයිති කෝෂය කඩාගෙන සමනළයෙක් එළියට එනවා. සමනළයෙක් වෙච්ච දවසට පණුවාට වඩා සිය දහස් ගුණයකින් එයා සතුටු වෙනවා. සෘද්ධියක් තියනවා එයාට. වෙනද බිමින් ගියේ. පණුවෙකුට කවදවත් බැහැ ඉගිලෙන්න. නමුත් දැන් මෙයාට ඉගිලෙන්න පුළුවන්. මලෙන් මලට යන්න පුළුවන්. පැණි බොන්න පුළුවන්. වෙනද වගේ පොළොව හාර හාර ඉන්න ඕනේ නැහැ. සෘද්ධියකින් කටයුතු කරන්නේ. හැබැයි ඒ තැන ගන්න ලොකු කැපකිරීමක් කරන්න වුණා.

ඒ වගේ ඔබවහන්සේලාට අයිති ‘මම, අම්මා, තාත්තා, අයියා, අක්කා, දුවා, පුතා’ කියලා ස්පර්ශ ආයතන හයේ දකින මේ ලෝකය, මේ ලෝකයේ ඒ ගනුදෙනු නතර කරන්න වෙනවා. ස්පර්ශ ආයතන හයේ “අම්මා දකිමින්, අම්මා ගැන හිත හිත, තාත්තා ගැන හිත හිත, අයියා, අක්කා ගැන හිත හිත, කුමුරු ගැන හිත හිත, ආරණ්‍ය වැඩිදියුණු කරන එක ගැන හිත හිත, මගේ ඇඟ ගැන හිත හිත, මේ කාම ලෝකය ඇත්ත වෙලා” කවදවත් උඩින් යන බ්‍රහ්මයෙක් වෙන්න බැහැ. පණුවාට අයිති ක්ෂේත්‍රය වගේ තමයි කාමය, කාම ලෝකයේ සත්වයා, කාම ලෝකය. කාම ලෝකයට අයිති සියලුම ක්ෂේත්‍රයන් එයාට නතරකරගන්න

වෙනවා ආයතන ටික පරිහරණය කරද්දී. ඒක තමයි එයාගේ කෝෂය. ඒක තමයි එයාගේ ප්‍රතිපදාව. හැබැයි බොහොම ටික දෙනායි කෝෂය මුහුකුරන තෙක් ඉන්නේ. බොහෝ දෙනෙක් මැරිලා යනවා. මෙහෙම කරද්දීත් බොහොම ටික දෙනායි මේක කෙළවරකට කරගන්නේ. හැබැයි කළොත් මේ කෝෂය පළාගෙන සමනළයෙක් එළියට එනවා වගේ, මේ කාමය නමැති කෝෂය, අවිද්‍යාව පළාගෙන මේකෙන් බ්‍රහ්මයෙක් එළියට එනවා නැත්නම් රහතන්වහන්සේ නමක් එළියට එනවා. ඒක අනිවාර්ය මයි.

ඉතින් ඒකට සම්මාදිට්ඨියෙන් යුක්ත වූ ක්ෂේත්‍රයක් අවශ්‍යයි. ඔබවහන්සේලාට කාම ලෝකයේ නැදෑ කම් ටික, කාම ලෝකය අයිත් කරන්න තියෙන ප්‍රතිපදාව ආයතී අෂ්ටාංගික මාර්ගය - සම්මා දිට්ඨිය. දුක පිරිසිදු දකින්න. “ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථඛිගමො - මේ රූපයයි, මේ රූපයේ ඇතිවීමයි, මේ රූපයේ නැති වීමයි” කියලා හොඳට බලන්න - සම්මා දිට්ඨි. එහෙම බලන්න බලන්න ආශ්‍රවක්ෂය වෙනවා. ආශ්‍රවක්ෂය වෙන්න වෙන්න ස්පර්ශ ආයතන හයේ නැදෑකම් නැතිවෙන්නේ. මේ කෙලෙස් නැතිවෙනකොට, ඒ කර්ම නැතිවෙනකොට විපාකයේ වෙනසක් වෙනවා. ස්පර්ශ ආයතන හයේ අම්මා, තාත්තා, දුවා, පුතා, නැදෑයෝ, රන්, රිදී, මුතු, මැණික් තමයි නැතිවෙන්නේ. ඔබවහන්සේලා මේ රූපය පිරිසිදු දකින කොට මනස කාමාශ්‍රවයන්ගෙන් මිදිලා. කෙලෙසුන්ගෙන් මිදිලා. අනාගාමී කියනවා. බ්‍රහ්මයෙක්. උඩින් යන්නත් පුළුවන්.

ඒ නිසා ඔන්න ඔය අහගන්න ටික කරන්න. බොහෝ බණ අවශ්‍ය නැහැ දැනට. පිටකය ඉගෙන ගන්න. නමුත් කොච්චර ඉගෙන ගත්තත් මෙන්න මේ ස්වභාවය තහවුරු කරගැනීම සඳහායි මේ ඉගෙනුම. ස්කන්ධ ගැන, ධාතු ගැන, ආයතන ගැන, ඉඤ්ජය ගැන, පටිච්චසමුප්පාදය ගැන, සිත් ගැන, වෛතසික ගැන මොනවා හෝ යමක් ඉගෙන ගත්තේ නම් ඉගෙන ගත්තේ, ඉගෙන ගත්තේ මෙන්න මේ අර්ථය, ස්පර්ශ ආයතන හයේ ශූන්‍යතාවය පැහැදිලි කර ගැනීම සඳහායි.

ඔයාලගේ සිත (විඤ්ඤාණය) ස්පර්ශ ආයතන හයේ පතිත නොවුණොත්, ස්පර්ශ ආයතන හයේ යථාභූත ස්වභාවය දැකලා මනස කෙලෙසුන්ගෙන්, ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදුනොත්, මේ ස්පර්ශ ආයතන හයට කියනවා අනිමිත්තයි කියලා. තමන්ගේ මනසේ රාග, ද්වේශ, මෝහ හදන්න නිමිති නැහැ. රාගක්කයො දෙසක්කයො මොහක්කයො නිබ්බාණං කිව්වේ ඒකයි. මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ සත්වයෝ, පුද්ගලයෝ කිසිවක් දකින්නේ නැහැ - ශුන්‍යයි. ස්පර්ශ ආයතන හයේ ප්‍රාර්ථනා කළ යුතු 'අම්මා, තාත්තා, දරුවෝ, ගෙවල් දෙරවල්, රන්, රිදී, මුතු, මැණික්' එයා දකින්නේ නැහැ. ප්‍රාර්ථනා කළ යුතු කිසිවක් දකින්නේ නැහැ - අප්පණ්හිතයි. ස්පර්ශ ආයතන හය සුඤ්ඤාගාම⁸, අනිමිත්ත, ශුන්‍යත, අප්පණ්හිත ස්වභාවයෙන් එළඹ සිටියි. ඒ වේතෝ විමුක්තිය කුමකට ද? නිවනට. ස්පර්ශය නිසා උපන්න ඇස, ස්පර්ශ නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා කියලා පෙනෙයි.

ටීටී එක දකිනකොට දැන් ඔයාල ඒ රූපය සිහිකරනකොටත් ටීටී එකේ දැන් ඒ රූපය නැහැ කියලා පැහැදිලියි නේද? ඒ විදිනටම පැහැදිලි වෙයි, අපි යමක් සිහිකරන කොටත් අතීත හේතු නිරුද්ධ වෙලා කියලා. එදාට සංඛත පරමාර්ථයන්ට හිත තබලා නෙමෙයි, නිරෝධයට සිත තබලාම මෙනෙහි කළ හැකියි. අනුසයවත් හිටින්නේ නැහැ. එදාට ඒ සිත භාවිතා කරලා නිරෝධ සමාපත්තියට සමවැදුණ හැකියි. දැනට එව්වර ඕනේ නැහැ.

දැනට මෙන් මේ ගමන් මග පුතේ අපැහැදිලි නැහැ. ප්‍රශ්න නැහැ මේකේ. ඒ නිසා මේ ක්‍රමය ඉගෙනගෙන කරන්න. ඒ කරන්නේ තව කාගෙවත් වචනයට නොවේ. තමන්ගේ ජීවිතයෙන් ඒකේ සැබෑම ඇත්ත තමන්ම අත්විඳිනවා. අත්විඳින්න දරන උත්සාහයක්. හරියට කළොත් නොබෝ දවසකින් ඒක තමන්ට ප්‍රකට වෙනවා "මොන තරම් ඇත්ත ද?" කියලා. ධර්මයේ ගුණ ටික ඔයාලට ඇඟට දූනෙන්න ගනියි. ඒක කියන එකක් නෙවෙයි, ඇඟට දූනෙයි. "සන්දිට්ඨිකයි, අකාලිකයි, එහිපස්සිකයි, ඔපනයිකයි, පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාහී - නුවණැත්තන්

⁸ මිනිසුන් හැරදමා ගිය ගම, හිස් ගම.

විසින් තමන් කෙරෙහිම මේක දැක්ක යුතුයි” කියලා මේ ධර්මයේ තියෙන ගුණ ටික තමන්ට ඇගෙන් දූනෙයි. සංඝයාගේ ගුණත් පෙනෙයි “ඇත්තටම මේ වගේ ප්‍රතිපදාවක් අනුව ගිය හින්දා නේද සුපට්ඨන්ත, ඤාපට්ඨන්ත” කියලා කියන්නේ කියලා.

ඒ නිසා අර සත්තට්ඨාන⁹ සූත්‍රයේ පෙන්නන්නේ “යමෙක් රූපයත්, රූපයේ ඇතිවීමත්, රූපයේ නැතිවීමත්, රූපය නැතිකරන මගත් දන්නවා නම්, රූපයේ ආස්වාදයත්, රූපයේ ආදීනවයත්, රූපයේ නිස්සරණයත් යම්කිසි කෙනෙක් දන්නවා නම්, දකිනවා නම්, ඒ රූප නිරෝධ කිරීම පිණිස පිළිපන්නා නම්, එපමණකින්ම එයා ස්වක්ඛාතයි, සුපට්ඨන්තයි, ආහුණෙය්යයි, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ගාධන්ති - මේ ධර්ම විනය දෙකේ බැසගෙන සිටිනවා. වැනෙන්නේ නැහැ. වැටෙන්නේ නැහැ” කියලා ඔය ගුණ ටිකක් කියන්නේ. ඒක තමන්ට දූනෙන්න ගනියි.

ඒ නිසා හැමදෙනාම අවශ්‍යයෙන්ම ඒක කළ යුතුයි. තවම ඔයාල භාවනා කරනවා කියලා මොනවා මොනවා හරි දෙයක් කළාට සකසාම මේක කරනවා ද කියන එක මට ප්‍රශ්නයක්. මොකද එහෙම නම් මෙව්වර කල් යන්නේ නැහැ. ඒ කියන්නේ මේක තමන්ට ම තහවුරු වෙන්න. නිසැක බවට එන්න.

ඉස්සල්ලා පුද්ගලයකුටත් සතිපට්ඨානය වඩන්නත් පුළුවන් බව මම කිව්වා. පුද්ගලයා සතිපට්ඨානය වඩන එකයි, ආශ්‍රවක්ෂයට සතිපට්ඨානය වඩන එකයි දෙකක්. ඒක හොඳට මතක තබාගන්න ඕනේ. මෙතන ඉඳන් අතීත, වර්තමාන, අනාගත රූපය සතිපට්ඨානයෙන් බැලුව හැකියි. මට වැඩුව හැකියි. අම්මා කියන එකක් ඕනෙත් නැහැ. එතන රූපය කනබොන ආහාරයෙන් හැදිලා තියෙන්නේ, සතර මහා ධාතු කියලා මේ විදිහටම බලන්න පුළුවන්. නමුත් ආශ්‍රවක්ෂයට තියෙන නුවණ වෙනස් ම යි. ඒ කියන්නේ මනසේ තියෙන ප්‍රපංච සංඥවන් ගෙවාගැනීම සඳහා මයි බලන්නේ.

⁹ pitaka.lk/231072

මේක අප්‍රමාදීව ටික ටික හරි යොදගන්න. අනිවාර්යයෙන්ම එව්වරයි තමන්ට තියෙන එකම සම්පත, එව්වරයි තමන්ට තියෙන එකම වස්තුව. අනිත් මුළු ලෝකයක් තමන්ට මොනවා කිව්වත් කමක් නැහැ. ගැහුවත් කමක් නැහැ. බැන්නත් කමක් නැහැ. තමන් නිවහල්.

ස්පර්ශ ආයතන හයේ සැපයුණ දෙක බලාපොරොත්තු වෙන තාක් තමන් අසරණයි පුතේ. ඒ කිව්වෙ අපි ඔක්කොම වහල්ලු. මේ තුන් භූමියම කෙලෙසුන්ගෙන් යුක්ත අය. කෙලෙසුන්ගෙන් යුක්ත ලෝකයම වහල්ලු. තව අය මත යැපෙන්නේ. ස්වාධීන ස්වාමියෝ කවුරුවත් නැහැ. ඒ කියන්නේ සැපයුණ විඳින්නේ අනුන්ගෙන්. ඔබවහන්සේලා දුක් කරනවා ද? සැපවත් කරනවා ද? කියන එක මගේ අතේ තියෙන්නේ. මම හොඳට බැණලා, අසහ්‍ය වචන ටිකක් කියලා, ගහන්න ගියොත් ඔබවහන්සේලාට සිතට දෙමනසක් ඇතිවෙයි. දුක ඇතිවෙයි. බොහෝම ප්‍රියවචන, මටසිලුටු වචන ටිකක් කතා කළොත් ඔබවහන්සේලාට හරි සතුටුයි. ඒ කියන්නේ ඔබවහන්සේලාගේ සිතේ සතුට, දුක කියන එක තියෙන්නේ මගේ අතේ. මගේ සිතේ සතුට, දුක තියෙන්නේ ඔබවහන්සේලා අතේ. ඒ නිසා ඔවුනොවුන්ට වැදගෙන ඉන්න වෙන්නේ දැන්. කවුරුවත් දන්නේ නැති වුණාට මේ කරන්නේ ඒක. ඔක්කෝමලා කීකරු කමකට ම මේ කීකරුව ඉන්නවා නෙවෙයි. ධර්මයක් තියෙන කෙනෙක් විතරයි සැබෑම කීකරු වෙන්නේ. අනිත් ඔක්කොම 'තමන්ට යම් ආකාරයෙන් පාඩුවක් වෙයි' කියනකම නිසා මේ කීකරු වෙලා තියෙන්නේ. මොකද මම යමක් කළොත් මට යමක් ආපසු එන නිසා. ගනුදෙනුවක් තියෙන්නේ.

ඒ නිසා රහතන්වහන්සේලාව විතරයි පුතේ අනුන්ට සතුටු කරන්නත් බැහැ, අනුන්ට දුක් කරන්නවත් බැහැ. සතුටු වෙන්නෙත් තමන් හදගෙනයි. දුක් වෙන්නෙත් තමන් හදගෙනයි කියලා, දුකත් සැපත් කියන හැම එකකම ඇතිවීම නැතිවීම දන්නවා, දකිනවා. ඒ මනස විතරයි නිවහල්. කිසි කෙනෙකුට වහල් නැහැ. කාට හයවෙන්න ද? කාගෙන්වත් සැපවත් විඳින්නෙත් නැත්නම්, දුක් විඳින්නෙත් නැත්නම්. කාටවත් තමන්ට දුකක් දෙන්නත් බැරි නම්, සැපක් දෙන්නත් බැරි නම්, කාගෙන්වත් පස්සෙ හිඟාකන්න යන්න

ඕනේ නැහැ නේද? අන්න ඒ නිවහල් මනස හදගන්න තැනට යන්න. සත්පුරුෂයක් හැටියට, කලාශාණ මිත්‍රයෙක් හැටියට මට කියන්න පුළුවන් එව්වරයි. බුදු බණයි කියලා හෝ තවත් එකක් දකින්න එපා. මේක ඔයාලගේ ජීවිතයට එනකොට ඇත්ත ද කියලා විතරක් දකින්න. එව්වරයි. මේක තමන්ට හරි නම් තමන් කරන්න. ඒ විදිහට කළොත් නොබෝ දවසකින් ඔයාලට සැනසිල්ලක් රැකවරණයක් ලැබෙයි.

හැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි.

උතුම් නිවන් සුවයම ලැබේවා.

සාදු ! සාදු !! සාදු !!!

දෙවැනි දේශනය නිමා විය.

පසුවදන - ධර්ම දනය

සබ්බ ද්‍යාං ධම්ම ද්‍යාං ජනානි - සියලු දන් පරදවා ධර්ම දනය ජයගනී

ධර්ම දනය පිළිබඳව ධම්ම පද්ධතියට අනුව මෙසේ සඳහන් වේ. සක්වල ගැබ සිට හවාග්‍රය දක්වා අතරක් නැතිව බුදු, පසේබුදු, මහ රහතන් වහන්සේලා වඩා හිඳුවා දෙන ලද ප්‍රණීත පිණ්ඩපාත දනයට ද වඩා, පාත්‍ර පුරවා දෙන ලද ගිතෙල් ආදී බෙහෙත් දනයට ද වඩා, එසේම මහා විහාරයන්ට සමාන විහාර ද, ලෝවාමහාපාය වැනි ප්‍රසාදයන් නොයෙක් සියදහස් ගණනින් කරවා දෙන ලද සේනාසන දනයට ද වඩා, අනාථ පිණ්ඩික සිටුවුමා දෙවරම් වෙහෙර සඳහා කළ පනස් හතර කෝටියක ධන පරිත්‍යාග චේතනාවට ද වඩා, බඹලොව තරම් උසට බුදුන් උදෙසා චෛත්‍යය කරවනවාට ද වඩා යටත් පිරිසෙයින් සතර පද ගාථාවකින් අනුමෝදනා ධර්ම දේශනයක් සිදුකෙරේ නම්, ධර්ම දනය පින්කමක් සිදු කෙරේ නම් ඒ ධර්ම දනය පින්කම ම වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ වේ, උතුම් වේ යැ යි දක්වා ඇත.

එයට හේතුව නම් ඉහත කී සිවුරු පිදීම පිණ්ඩපාත දන සෙනසුන් ඉදිකිරීම් ආදී පුණ්‍ය කර්ම කරනුයේ ධර්මය අසා දැන ගත් බැවිනි. ධර්මය දැන කියා ගැනීමට නො ලැබුණි නම් බත් හැන්දකුළු නොදෙන බව ධර්මයේ පෙන්වා ඇත. තව ද රහත් බෝධියෙන් නිවන් දුටු පිරිස අතර අගතැන්පත් සම්මාදිට්ඨි සූත්‍රය ද දේශනා කළ ඒ සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේට කල්පයක් මුළුල්ලෙහි වසින වර්ෂාවේ දිය බිඳු ප්‍රමාණය කීමට තරම් මහා නුවණක් ඇත්තේ ය. මේ තරම් නුවණක් ඇති ඒ සැරියුත් හිමිට ද අස්සජි හිමියන්ගෙන් බණ පදයක් දැන ගැනීමට නො ලැබුණි නම් නිවන් දැකීමට නො හැකි වන්නේ ය. මේ හේතුවෙන් ධර්ම දනය පින් ම සියලු දනය පින්කම් වලට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ වන බව අග්‍ර වන බව තථාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සක් දෙවිඳුට වදාරන්නට යෙදුණේ ය.

පිරිස් වලට ධර්ම දේශනා කිරීම කාටත් කළ නොහැකි බව සැබෑය. එහෙත් ධර්ම දනය කාටත් සිදු කළ හැකි වෙනත් විධි බොහෝ තිබේ.

1. ධර්ම දේශනා කිරීම, කරවීම හා ධර්ම පූජා පැවැත්වීම
2. ධර්මය ඉගැන්වීම හා දහම් පොත් පත් සඟරා මුද්‍රණය කර බෙදා හැරීම

3. පිරිස් වලට බණ පොත් කියවීම, අන්‍යයන් ශීලයෙහි ගුණයෙහි පිහිටුවීම හා ඔවුන්ව විවිධ පින්කම් වල යෙදවීම
4. ධර්ම ශාලා කරවීම, ධර්මාසන කරවීම, ඉරුදින දහම් පාසල් පිහිටුවීම හා ඒ සඳහා පහසුකම් සැලසීම
5. දරුවන්ට ධර්මය උගන්වා ධර්ම දේශකයන් කරවීම
6. ධර්ම දේශක භික්ෂූන්ට හා ධර්මය ඉගෙන ගන්නා භික්ෂූන්ට අවශ්‍ය පහසුකම් සැලසීම

ධර්ම දනයට හතුරුකම් කිරීම

නොමිලයේ දෙන බණ පොත් ඥායන්, කාලයන්, මහන්සියන්, ධනයන්, ධර්මය වෙනුවෙන් පරිත්‍යාග කරන, ලාභ ප්‍රයෝජන අපේක්ෂාවෙන් තොර වූ සත් පුරුෂ සාධු ජනතාවගෙන්ම බිහිවන හෙයින් විශේෂ ගෞරවයෙන් ආරක්ෂා කළ යුතුය. කියවා ප්‍රයෝජන ගත යුතුය. ශ්‍රද්ධාවෙන් නොමිලයේ දෙන දහම් පතපොත ලබාගෙන හෝ පිළිගෙන එය නොකියවා, ඉන් ප්‍රයෝජන නොගෙන එය කියවීමට කැමති කෙනකුට ද නොදී, ආරක්ෂා ද නොකොට නාස්ති වී යාමට ඉඩදීම ඒ ධර්ම දනයට කරන හානියක් වන හෙයින් ඉන් බරපතළ අකුසල කර්මයක් සිදුවේ. ළමයින් නැළවීමට හෝ ළමයින් සතුටු කිරීමට ඒ පොත් දීමෙන් ඒ ළමයින් ද අපායගාමී අකුසල් කර ගනිති. ධර්ම දනය හෙළා දකින, පහත් කොට, නිෂ්ඵල කොට සිතන කියන අය ද ඒ ලෞකික ලෝකෝත්තර සියලු සැපතින් පිරිහී සතර අපායාදී දුගතියට වැටෙන බව සැලකිය යුතුයි. “ධම්ම දෙස්සි පරාහවො” ධර්මයට ද්වේෂ කරන්නා පිරිහෙයි.

මෙම ධර්ම දනයට සම්බන්ධ වීම

මෙම ඉතා වටිනා දහම් පුස්තකයේ යම් පිටපත් ප්‍රමාණයක් මුද්‍රණ වියදම වූ රු. 25 ක් පමණක් ගෙවා ලබාගෙන උතුම් ධර්ම දනයක් ලෙස ඔබ ප්‍රදේශයේ ධර්ම ගවේෂණයේ යෙදෙන පින්වතූන් හට නොමිලයේ බෙදා දීමට හැකියාව ඇත. නිවන් මග, 595, රොමියෙල් මාවත, පනාගොඩ, හෝමාගම (190 බස් මාර්ගයේ, පනාගොඩ පරාක්‍රම විද්‍යාලය අසලින් පහලට යන රොමියෙල් මාවතේ, වමට ඇති දෙවැනි හරස් පාරේ දෙවැනි ගෙදර) දුරකථන: 0112-752352, විද්‍යුත් ලිපිනය: path.nirvana@gmail.com. පොතේ දෙවැනි පිටුවේ ඇති අනෙකුත් දුරකථන අංක වලින් ද පොත් ලබාගත හැකිය.